«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتياز ومدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه وادارەخانەسى باب عالى جادەسندە ٣٨ نمرولو
دائرۀ مخصوصەدەدر

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2. — Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10. Թղթատարի ծախքը միշտ վրայ, բաց ի Բօսթ Լօքալէ:

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 242 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՈՒՐԲԱԹ, 1897 ՕԳՈՍՏՈՍ 15/27 | 29 ՐԷՊԻ ԽԻՒ ԷՎՎԷԼ 1315. | 15 ԱՂՍԹՈՍ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 242

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՄԱՐՈՒԿ ԱՂՔԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մարդիկ իրարու համերաշխ են կարօտութեան, խեղճութեան և անձնական պատահարներու դէմ, ինչպէս երկրաշարժ, ողողում, հրդեհ: Առանց այս համերաշխութեան, կեանքն անտանելի և անկարելի պիտի ըլլար: Բայց հիմակ ալ այնքան միայն տանելի է որքան այս համերաշխութեան պարտաւորութիւնները կ'ըմբռնուին ու կ'գործադրուին: Մէկ-երկու ամսուան միջոցին մէկ միլիոն անգլ. ոսկիի գումար մը ղրկուեցաւ Հնդկաստան սովատանջներուն ի նպաստ: Մարդկային համերաշխութեան այս փառաւոր ցոյց քաղաքակրթութեան շնորհիւ միայն կարելի էր: Բայց քաղաքակրթութիւնն շատերու համար լոկ անուն մ'է տակաւին: Անոր դիմակին տակ բազում անտարբերութիւններ ու գըծձութիւններ կ'ծածկուին, և ինչ որ մարդկութեան փոխադարձ պարտաւորութիւն մ'է՝ այնպիսի կերպիւ կ'գործադրուի որ մեծն թշուառը կ'գծկամակի իր աւը բանալ իր նմանին:

Մեծ քաղաքներու մէջ, քաղաքակրթութեան ընձայած միջոցներուն մեծութեան հետ, խեղճութիւններ կան որ մասնաւորապէս կսկծալի են, զի փայլուն երեւոյթներու տակ կ'ծածկուին, չեն իմացուիր, կամ իրենք զիրենք չեն հրապարակեր, մինչեւ որ սրտաճմլիկ «ասամ» մը օրին մէկը գայ յիշեցնել ընկերութեան թէ որքան թերի գործադրուած է իրենց համերաշխութեան պարտաւորութիւնը թշուառութեան հանդէպ ու մէկ ձեւերուն դէմ:

Բարիզի փիլքին թերթերուն մէջ գտ մտոք խղճալի պատմութիւն մը կարդացինք այս օրերս:

Եօթանասուն տարեկան ֆրանսուհի մը Բադարնէ լաղէն ուսանողական թաղին հնադարեան փողոցի մը մէջ փոքրիկ խանութ մ'ունէր, որ իր բնակարանն էր միանգամայն: Բայց դրացիներն աղէկ գիտէին թէ մէջն ապրանք մնացած չէր, եւ հոն տուրեւառ չէր ըլլար: Ուստի, քանիցս բարեսիրաբար օգնութիւն առաջարկեցին իրեն: Բայց պառաւը լաւագոյն օրեր տեսած, իր անձնական արժանապատուութեան զգացումով ապրած, շնորհակալութեամբ կ'մերժէր իրեն առաջարկուած նպաստները: Օրէ օր, փեղկերը վար կ'առնուէին առտուն, և գիշերը կ'գոցուէին, առանց սանդուխ մը բան ծախուելու, եւ օրէ օր դրացիները կ'տեսնէին խեղճ կնոջ նիհարութիւն ու տկարանալը: Մի քանի օր առաջ, փեղկերը չբացուեցան, և ոստիկանութեան քննութենէն իմացան դրացիները թէ աշխարհի հոգերէն ու տառապանքներէն վերջապէս ազատած էր պառաւը: Խանութին մէջ ո՛չ պատառ մը հաց կար, ո՛չ սու մը, եւ բժիշկը դժուարութիւն չունեցաւ վճռելու թէ խեղճն անօթութեան մեռած էր:

Բայց վերջապէս այս պառաւը կ'ունէր խանութ մը նստելու, մխիթարութիւնը կ'վայելէր: Հապա անո՞նք որ ո՛չ իսկ զայս ունին: Որչափ ծածուկ թշուառութիւններ անոնց մէջ որոց տունը տեղը կամ գործն աւրուեր է երկրաշարժի, ողողումի, բերքերու անյաջողութեան կամ հրդեհի պատճառաւ: Անոնց մէջ կան որ չեն կրնար մուրալ, և այդ պատճառաւ ա՛լ աւելի թշուառ են: Եթէ մինակ իրենք ըլլային, հոգ պիտի չընէին, բայց երբ զաւակնե՞ր ալ կան: Ա՛խ, այն զաւակները…

*** Բարեկամ մը անցեալ օր սա պատմութիւնը կ'ընէր մեզ.

«Վառնայէ դարձող գաղթականներէ մին, որ տարի մը առաջ դրացի էր մեզ, եկաւ զիս տեսնել շաբթուս մէջ: Եր և իրեններուն հացը քարէն հանող բանուոր մ'էր սա, հինգ զաւկի հայր: Այր և կին տեսակ մը խոշոր կար կարող դերձակներ էին, ու երբ գործ պակսէր, մարդը սայլ մը կ'վարձէր կ'բանեցնէր: Երբեք պարապ չէր պտըտեր: Այր և կին հոգինին կ'հանէին, զաւակներնուն աղէկ կ'նայէին: Դըպրոց կ'ղրկէին մեծերը: Բժիշկ և դեղ պակաս չէին ըներ երբ պէտք ըլլար: Մահ չունեցան, թէպէտ այնքան աղքատիկ ընտանիքներու մէջ շատ հեղ տղաք ֆիզիքական խեղճութեան զոհեր կ'ըլլան: Վառնայի մէջ քիչ մը Օր. Փրազէրի նպաստներով, քիչ մ'ալ օրականով ապրուստ գտած էր մարդը. բայց օրին մէկը թէ մին թէ միւսը դադրեցան, որով ընտանիքն առաւ Պոլիս դարձաւ գործ գտնելու յուսով, և ահա երկու-երեք ամսէ ի վեր չէ յաջողեր ո՛և է գործ գտնելու: Կ'համակերպի ամէն գործի, ո՛րչափ ալ յոգնեցուցիչ, ո՛րչափ ալ տաժանելի, բաւական է որ օրական 5 և 10 դրշ. ի մէջ բան մը կարենայ ձեռք ձգել, գո՛նէ լոկ հացը չմտածելու համար: Զի առնուազն չորս քաշ հաց պէտք է օրն, որ կ'ընէ չորս կամ հինգ դրշ.: Բարձրաստիճան Սրբազանի մը յանձնարարագրով կ'ներկայանայ բարեգործի համբաւ հանած մեծատունի մը, ո՛չ թէ ողորմութիւն, այլ ո՛և է գործ գտնելու: «Քանի՞ լեզու գիտես» կ'հարցուի.—«Մայրենի լեզուս միայն»:—«Թուաբանութի՞ւն, տոմարակալութի՞ւն»:— Չորս գործողութիւն գիտեմ: Կրնամ պարզ հաշիւ մը բռնել: Անկէ աւելին պէտք չեմ ունեցեր մինչեւ հիմա»— «Եթէ գործ մ'ըլլայ, կ'իմացնենք քեզ»:— Մարդն առտուն կանուխ տունէն մեկներ էր՝ տղոց գանգատը չլսելու համար թէ, «Հայրիկ, մինակ հա՞ց ալ չես բերեր»: որովհետեւ, ժամանակէ մ'ի վեր, հազիւ կրող կ'ըլլայ երկու օրն անգամ մը տունն տանիլ հինգ քաշ հացը: Գիւղին Ազգատախնամը շատ ունի խեղճեր իր ցուցակին մէջ, և այս մարդուն շաբաթական հինգ ղըշ. միայն կըրնայ տալ մէկ իրիկուան հացը: Ի՞նչ կրնայ ընել: Կ'ճանչնամ մարդն, իր խոնարհ համալի կամ բանուորի երեւոյթին տակ գիտեմ որ պարկեշտ և շատ ալ աշխատասէր մարդ է, բայց երբ անանկ նշանաւոր անձնաւորութիւն մը գործ չի կրնար հայթայթել, ե՞ս ինչ կրնայի ընել:

«Խոստացայ խօսիլ աստին անդին, հրապարակագիր բարեկամի մ'ալ իմացնել իր վիճակ, բայց այս խօսքերն իրեն ըսած ժամանակս, իր աչքին մէջ կ'կարդայի թէ նոյն իրիկունն ալ ուտելու հաց չունէին տունը: Իր տունէն, 1 1/4 ժամու տեղ կամրջէն, առտու իրիկուն քալելով կուգայ կ'երթայ, նաւակի կամ շոգենաւի դրամը խնայելով, և ո՛րչափ ծանր պիտի ըլլայ՝ իրիկունն յոգնած և միանգամայն ձեռնունայն դառնալ իր կնոջ և զաւկներուն քով, ինք որ երբեք չէր գիտեր պարապ մնալ: Հանեցի 4-5 օրուան հացին համարժէք գումար մը ձեռքը դրի: Չընդունեց, առարկելով թէ ողորմութիւն ուզելու եկած չէր: Բանաձեւ մը միտքս ինկաւ: «Կ'աղաչեմ որ ընդունիք՝ տղաքներնուդ իմ կողմէ և իմ անունովս պտուղ մը տանելու համար այս գիշեր: Գիտէք որ անոնք ինչպէս կ'խաղային մեր տունին քովերը: Ես ժամանակ չունիմ գնելու: Այդ փոքրիկ ծառայութիւնն ինձ մի՛ զլանաք: Ես ալ ձեռքէս եկած ծառայութիւնն ուրիշ անգամ չեմ զլանար ձեզ»:—Պտո՛ւղ, ի՛նչ պտուղ: Ա՛յնքան միամի՞տ եմ որ չգիտնամ թէ մարդը մինչև կիրակի հացի փարա պիտի ընէ տուածս: Անկէ ետքն Աստուածածինն ինք ողորմի: Աչքերը լեցուած մեկնեցաւ: Բայց կարծեմ ես իրմէ պակաս յուզուած չէի: Արդեօք ձեր ընթերցողներուն մէջ չի՞ գտնուիր հինգ զաւկի հայր մը, որ այս չարքաշ մարդուն տայիք գործ մ'ունենայ, կամ ո՛և է օգնութիւն յօժարի ընել՝ անգործութեան էն խեղճ շրջանն առանց յուսահատութեան անցընել տալու համար: Ապահով եմ որ փողոցը մուրացող կամ Վառնայի մէջ կառուելով պառալով Ազգատախնամէն նպաստ ընդունող շատ մը խեղճեր կատարելապէս երջանիկ արարածներ են՝ բաղդատմամբ այս արկածեալ հօր լռին տառապանքներուն: Երջանիկ են, որովհետեւ թշուառութիւնն անոնց երեսին քօղը պատռեր է: Երջանիկ են նաեւ, որովհետեւ նպաստներուն մեծագոյն մասը վիճակած է միշտ և ամենուրեք ամէնէն աւելի գլուխ ցուցնող կարօտեալներուն:»

ՍՐԲԱՆՕ՞Թ ԹԷ ԿԱԼՈՒԱԾ

Ալէմտաղիի Ս. Նշան եկեղեցւոյ սրբանօթներու և իրեղինաց տեղափոխութեան մասին ընթերցող ժողովրդեան հետաքրքրութիւնը գոհացնելու համար, Ալէմ-Տաղիի Թաղ. Խորհրդէն գալիք բացատրութեան չսպասելով, կ'փութանք հետեւեալ տեղեկութիւնները տալ.—

Գարնան մէջ օդափոխութեան կ'երթան յԱլէմ-Տաղ՝ ընդհանրապէս մեր ազգային դիւրակեցիկ դասէն կարգ մը անձնաւորութիւնք: Ասոնք ուզելով որ գիւղին եկեղեցին միշտ պայծառ մնայ ու դպրոցն առանց վարժապետի չմնայ տարւոյն բոլոր եղանակաց մէջ, Ալէմտաղիի Թաղ. Խորհուրդն, ընդ որս եւ գիւղին ազդեցիկ ու գիտացիկ մասը կ'համոզեն որ եկեղեցւոյն մէջ գտնուած մէկէ աւելի արծաթեղէն սրբանօթներն ու զարդերը ծախուին, և այս գումարով կոկիկ ու հաստատ կալուած մը առնուի Ալէմտաղիի եկեղեցւոյն անուամբ: Ուստի, սոյն որոշմադրութեամբ յիշեալ սրբազան իրեղէններն ու մաս մ'ալ հնչուն դրամ, ամէնքն՝ 230 լիրա արժող ու բանող, 3-4 տարիներ առաջ Ալէմտաղիէ կը փոխադրուին ու դուրս կ'ելնեն: Գիւղացիներէն ոմանք միամտաբար կ'կարծեն թէ ապահովութեան համար Սկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ գանձատունը տարուած պահուած են աղոնք: Մինչդեռ իրազեկ գտնուողները՝ մանաւանդ պատասխանատու եղող անձնաւորութիւնք, տենդոտ կերպով օրէ օր կ'սպասեն յիշեալ եկեղեցին կալուածատէր ընելու աւետաւորին: Բայց ի զո՛ւր: Տարիները պարապը կ'հոլովին մինչեւ որ Ազգ. Վարչութեան Ուսումն. Խորհրդոյն և Տնտես. Խորհրդոյն, Ալէմտաղիի Թաղ. Խորհրդոյ հետ այս առթիւ վերջին բանակցութիւնները կ'սկսին, եւ հուսկ ապա կ'հասկցուի թէ յիշեալ սրբանօթներն ու իրեղէններն ոչ թէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ գանձատունը կ'մնան, այլ ազգ. չօջերէն մէկուն սնտուկն ապահովաբար պահուած են՝ մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն կամ կարգադրութիւն:

Տնտես. Խորհրդոյ վերջին օրերս ըրած որոշման համեմատ, Ալէմտաղիի եկեղեցւոյ սրբանօթներն ու իրեղէններն Ազգ. Պատրիարքարան փոխադրուած են, ուր կ'մնան այժմ, անշուշտ ուրիշ եկեղեցեաց և ազգ. հաստատութեանց կողմէ յանձնուած աւանդներուն պէս խնամօք ու ապահովութեամբ պահպանելու համար, մինչեւ որ յարմար կալուած մը գնուի եւ փոխանցուի Ալէմտաղիի Ս. Նշան եկեղեցւոյն անուան: Այս առթիւ կ'ը չզարմանանք եւ չյայտնենք մեր միտքը: Միթէ 3-4 տարիներէ ի վեր յարմար կալուած մը Կ. Պոլսոյ կամ շրջակայ արուարձաններուն մէջ չէ՞ր գտնուեր, որ գնոյ առնուէր յանուն Ալէմտաղիի Ս. Նշան եկեղեցւոյն, եւ այս քանի մը տող բացատրութիւնները մեր կամքէն անկախ գրելու և հրատարակելու պարտաւորուած չըլլայինք:

ԷՐԱԲԵՐ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Ամավերջի հանդէսներու եղանակին մէջ ենք: Թէ՛ կեդրոնն և թէ գաւառները, սփիւռեայ ու բարեկամաց շրջանակներուն մէջ օրուան գլխաւոր զբաղումն ընթացաւարտք և . . . ուհիք: Կարգ մը աղքատ (նիւթապէս) բայց մեծամիտ ընթացաւարտներու վրայ խօսիլ ինձ վիճակեցաւ . . . ուհիներու չեմ խառնուիր: Ոմանք կ'կարծեն թէ մեծ վարժարանի մը ընթացաւարտն ամփոփապէս գործ կ'գտնէ 5—10—20 ոսկի ամսականաւ: Բայց մեր վարժարանները գործնական արհեստ չեն սովրեցներ, դրամագլուխ չեն պարգեւեր, այլ կ'ջանան Ազգին զաւակները բարձրացնել բարոյապէս և մտաւորապէս. ընդհանուր տեղեկութիւններ կ'հաղորդեն գիտութեան զանազան ճիւղերուն վրայ և աշակերտն յարմար կ'ընեն գործնական աշխարհի մէջ գործի մը ետեւէն իյնալու: Մեծ վարժարաններ, «Գօլէճներ» ընդհանրապէս հարուստ զաւակներու կ'յարմարին, եւ աղքատ տղոց համար շատ հեղ տարիներու վատնում են: Հարուստի զաւակը գոլէճը ձգելէ վերջ կրնայ Բարիզ, Լոնտոն կամ Գերմանիա երթալ եւ մասնագիտութեան մը տէր ըլլալ.— Թէեւ երբեմն կ'տեսնուի որ ա՛յնքան զոհողութիւններով մարդ չըլլար, նկարագիր չի կազմեր: Աղքատիկ ընթացաւարտներ իրենց բուն աշխատութեանց շնորհիւ կ'գրաւեն բարձր դիրք մարդկային ընկերութեան մէջ, որ իրաւամբ կ'կոչէ զանոնք դիւցազունք աշխատութեան, իբր բացառութիւն հազուագիւտ միտքերու մէջ:— Հարուստին առջեւ Եւրոպիոյ է՛ն բարձր համալսարաններուն դուռները կ'բացուին: Առանց պաշտպանի մը, բարերարի մը օժանդակութեան, աղքատիկ տղան ի՞նչպէս Եւրոպա երթայ: Ի՞նչպէս շարունակէ իր հոս սորվածը: Արհեստանոցի որ աշխատի, իր հայր վաճառական չէ որ վաճառականութեամբ զբաղի որդին հետը: Զուարթ կ'ելնէ դպրոցէն. մէկ երկու ամիս հանգիստ կ'ընէ. ամէն օր շնորհաւորութիւններ եւ գովասանքներ կ'ընդունի, ցանկալի սթափելով, կ'ըսէ. «Ա՛լ կ'բաւէ. պարտիմ գործել ու ապագայ պատրաստել» . . . Սակայն «գործ չկայ» պատասխանը կ'առնէ: Ցոյսերը կ'ցնդին, ուրախութիւնը տրտմութեան կ'փոխուի: Ընդունած կրթութիւնն իր կենաց թշուառութեան պատճառ կ'ըլլայ: Ցաւերս կ'ըլլայ: Իր երիտասարդական ներկայ օրեր տխրութեան կ'փոխուին: Կ'յուսահատի եւ իր վերջին խօսքը կ'ըլլայ գոչել «չարժեր ապրիլ»:

Մեր վարժարաններէն ելլող ընթացաւարտք մեծ մասամբ ուսուցչական ասպարէզը կ'ընտրեն. ի՞նչ ընեն 8-10 տարի դասեր առած են, իրենց համար է՛ն դիւրին գործը կ'ըլլայ նոյն բաները կրկնել ուրիշներու առջեւ: Սակայն բազումք տեսնելով արդի ընկերային վիճակը, կ'խորշին դասատուութենէ, զի ապագայ չունի. մեր մէջ կրթութեան լաւ հաստատութիւններ շատ չկան: Թաղ. վարժարանաց մէջ ուսուցիչք նախանձելի վիճակ չունին. աշխատութիւն խիստ շատ, բայց քիչ ամսական, զոր ստանալու համար խեղճ դասատուն, շատ անգամ «մէնձ-աղաներու» առջեւ պարտի բարեւ բռնել, գլուխ ծռել և աղաչել: «Հա՛յտէ բա՛նդ գնա սըկէ, չօճուք ագլըր» իր վերջին ամսականը կ'ըլլայ, և կ'ծաղրուի խեղճը, Նուիրական պաշտօնին պաշտօնակը: Ասոր համար ուսուցիչք կ'ստիպուին գոչել «դասատուութիւնն ապագայ չունի»: 3 ամիս հոս, 6 ամիս հոն, տարի մը ուրիշ տեղ կ'թափառին «Թափառական Հրէին» նման:

Այսպիսի ընթացաւարտք կրնան վաճառականաց մէջ գրագիր, պարզ բաժնակ — «քիչ բոյստ...» «...» ըլլալ: Ըստ հրամանի իր տիրոջ, մէկ մը հոս, մէկ մը հոն պարտի վազել, տան մէջ ծառայ ըլլալ ու երբեմն նախատական բառեր լսել: Գրագիրն կ'ուչափ մը վեց ամիս տեղ մը կ'աշխատի. օր մը փոքրիկ պատճառով կը վռնտուի. վեց ամիս ալ պարապ կը մնայ: Լաւ հագուած է, ծաղիկ պէս գէր ունի, եւրոպական թերթ մը ձեռքը տուն կ'դառնայ «Պիզմարք»ը սանկ է ըրեր, «Բարլամէնդ»ին մէջ նանկ խօսեր է: «Բարտըսիւ»ն ձեռքին և ակնոցներն աչքին վրայ՝ կ'երեւի նշանաւոր տեղեր, սակայն մտքէն տեղեակը գիտէ թէ այդ դարավերջիկին ծընողքն օրուան ապրուստին համար ի՛նչպիսի մտատանջութեան մէջ թաղուած են:

Բացառութիւններն յարգելով հանդերձ արտաքոյ կարգի մաքերու համար, իբրեւ ընդհանուր կանոն իմ կարծիքս է թէ աղքատ ընտանեաց զաւակներն իրենց թաղի վարժարանին մէջ ուսման տարրական ծանօթութիւններն ստանալէ վերջ պէտք է սովրին արհեստ: Ըլլան շերամապահ, հնտաբոյծ, մեղուաբոյծ, հաւաբոյծ, կօշկակար, դերձակ, ատաղձագործ, կաշեգործ, թիթեղագործ, ոստայնանկ եւայլն: Ահա՛ աղուոր առողջարար և քիչ շատ շահաւոր գործեր, որով եթէ ունենան լաւ նկարագիր, զուարթօրէն պիտի վայելեն կեանքը: Այսպէս տարուէ տարի մեղամաղձոտ, մեծամիտ յոռետեսներ պիտի պակսին: Անոնք կարօտ տղաքներու արհեստներ սովրեցնելու որոշումն ամէնէն լաւ կարգադրութիւնն էր որ եղաւ: Հէ՛րիք է որ վայրկենական սին փառքերու, ճառի, ծափահարութեանց և ծաղկեփունջերու համար երկար տարիներ վատնուին մէկ վարժարանէն միւսն: Եւ եթէ, ընթերցող բարեկամս, այս բաժի խրատները տուողին դէմ մտքէդ անցնես ըսել, «դուն որ աղքատիկ մարդու զաւակն ես, ինչո՞ւ համար «Գօլէճ» գացեր ու տարիներ վատներ ես,» կ'պատասխանեմ, «Այո, գացի, բայց արհեստ մը սովրելէս և ժողովուրդին բառերով ոսկի զիլէզիկ մը ձեռքս անցընելէ վերջ. և այժմ կ'տեսնեմ թէ հիւրին և գրիչ միասին եղբայրաբար, համերաշխութեամբ կրնան գործել, կեանքին պայքարին մէջ եթէ հարկը պահանջէ»: Նախ սովրէ՛ արհեստ մը և եթէ անկէ վերջ պարագաներդ յարմարին, բարձրագոյն ուսման ծարաւդ լիապէս յագեցուր, և ջանա գրաւել առաւել բարձր դիրք մարդկային ընկերութեան մէջ: Պարտիզակ

Ս. Մ.

ԵՕԹՆԵԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐՆ ԱՐԱԲԿԻՐԷ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

Խարբերդի կուսակալը.— Նղոսողի գործին դադարումը.— Աղէտալի վարժարանները.— Խառն-ճաղաններուն ճաղչէ—ը.

ԱՐԱԲԿԻՐ, 21 Յուլիս 97.

Խարբերդու կուսակալ Վսեմ. Րէուֆ պէյ քննական պտոյտի ելած ըլլալով, անցեալ կիւրակէ քաղաքս ժամանեց չքեղ մուտքով: Բազմաթիւ դիմաւորողներ մինչեւ Պուլանըխ և աւելի հեռին փութացած էին ընդ առաջ, եւ հետեւորդներուն հետ կազմած երկարաձիգ մի թափոր: Հնձանակի դաշտերն այն օր գրաւած էր մարդոց եւ ձիերու ստուար բազմութիւն մը: Հոն ներկայ էին տեղական կառավարութեան գրեթէ բոլոր պաշտօնեայք, զինուորական մարմինը, թուրք երեւելիներն, Հայոց և Հռոմէական Հայոց հոգեւոր ներկայացուցիչք, եւ թուրք դպրոցի ու մեր ուսումնարանին ուսուցիչք ու աշակերտք. ամենքն ալ գրաւած իրենց պատշաճ տեղերն, ու կեցած ի պատիւ եւ ի յարգանս Նորին Վսեմութեան: Այն տեղ ուր զինուորք բարեւի կեցած էին, կառքէն վար իջաւ ու հետի անցաւ զինուորական շարքին առջեւէն բարեւելով դիմաւորողներու խումբերը: Ուսումնարանի աշակերտք երգեցին «Բատիշահըմ չօք եաշա» երգին մի մասը: Դարձեալ կառք բազմեցաւ, ու թափօրն իր շարժումը սկսաւ դէպ ի քաղաք, ուր ժամանելով կառավարական պաշտօնատունը գնաց ուղղակի, եւ մի քանի վայրկեան հանգիստ առնելէ յետոյ, հրաւիրուեցաւ տեղւոյս երեւելիներէն և այժմ Գայմագամի փոխանորդ Զօպանզատէ Վսեմ. Խալիլ պէյի բնակարանն, ու հոն 2-3 օր այցելուներ ընդունելով՝ փոխադրուեցաւ այժմ թաղապետական վարչութեան պաշտօնատունը: Բաւական օրեր պիտի մնայ հոս: Առ այժմ կ'ընդունի մատուցուած աղերսագրերն, ու հարկ եղածը կ'հրամայէ ուր որ անկ է: Յոյս ունինք թէ կուսակալին սոյն այցելութիւնը բարերար ազդեցութիւն պիտի ունենայ քաղաքիս աղքատիկ ժողովրդեան պէտքերուն վրայ: Վալին Խարբերդէ մինչեւ Արաբկիր կառքով գալով՝ հաստատած եղաւ թէ կուսակալութեան ու մեր գաւառին միջեւ ճամբան հարթուած ու գործածելի է, և տեղ տեղ հարկ եղած նորոգութիւնք կատարուելու վրայ են:

*** Անցեալներն քաղաքս այցելեց նաեւ Խարբերդու միւտիւրիյէթ ներկայացուցիչ Տքթ. Կէյթզ, և 8-10 օրեր մնալով հոս՝ աչքէ անցուց նպաստով կառուցուած կրպակներն եւ հիւղակներն, որոց համար ծախսուած է գրեթէ 1800 ոսկի, ու փոքրիկ գումար մը աւելցուց որդէն յառաջակալ գումարին վրայ յամբողջացուցին: Այս տնօրինութիւն որչափ որ քաջալերութիւն մը եղաւ, սակայն մեծ մասամբ դժգոհութիւն պատճառեց Տօքթօրին յայտարարութիւնը թէ հացագին նպաստն խզուած դադրած ըլլալով, քաղաքացիներ կ'մնայ հոգալ իր աղքատները: Բայց, որովհետեւ շատեր կան որ զրկուած են ապրուստի միջոցէն, ու տեղացին այնչափ կարող չէ նիւթապէս, յայտնի է թէ կարելի պիտի չըլլայ տեղական օժանդակութեամբ մինչեւ իսկ անոնց քառորդն հոգալ, մանաւանդ յառաջիկայ ձմռան մէջ:

*** Աղքատիկ տղոց մէջէն առուները փոխադրուեցան աւելի ընդարձակ, աւելի օդասուն տան մը մէջ, և որչափ որ անոնց հանգստեան, առողջութեան, սնունդի ու հագուստի մասին հոգ կ'տարուի, սակայն անոնց կրթութեան ու արհեստի վարժութեան ամէնէն կարեւոր խնդիրը դեռ կ'մնայ անտարակ:

*** Առեւտրական հրապարակն յոյժ կայուն վիճակ մը ունի: Խանութպաններն առաւօտէն մինչեւ երեկոյ անգործ նստած՝ իրարու ցոյց կուտան ծաղրելով այն ապրանքներն որք չեն ծախուիր, և հնացած են սա նոր բանաձեւը: «Ալճօր պէշ քուռ ն՛է, Չի ծախուիր ճնէ» եւայլն:

ԲԱՐԻԶԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱԶԱՐԻՆ ԴԱՏԸ

Հեռագիրը ծանոյց թէ Սէնի ոճրական ատեանն իր վճիռն արձակած էր Բարիզի Բարեգործական Պազարին հրկիզման առթիւ բացուած դատին մէջ, որ շաբաթէ մ'ի վեր կ'տեւէր, բուռն հետաքրքրութիւն շարժելով: Ընդհ. դատախազը, կատարուած նախաքննութեանց վրայ յենլով, ամբաստանած էր այդ հաստատութեան վարիչներէն երեք հոգի, Պարոն Մաքօ, Պէլլաք և Պակրալով, իբրեւ անխոհեմութեամբ մարդասպանութիւն գործող: Աւասիկ ամբաստանագրին բովանդակութիւնը.

Բարեգործական Պազարն հիմնուած էր 1884 ին, նպատակ ունենալով ի մի խմբել բարեգործական մասնաւոր ձեռնարկներն և աղով ընդհ. ծախուց մէջ չափաւորութիւն մը ձեռք բերել: Պազարին հիմնադիրն ու նախագահն եղած էր ի սկզբան Մ. Պլունդ, որուն յաջորդած է 1889 ին Պարոն Մաքօ: Մասնախումբ մը և գանձապետ մ'ալ կ'օժանդակէին նախագահին, որ իր ծրագիրներն անոնց քննութեան կ'ենթարկէր: Իրապէս Պարոն Մաքոյի դերն առաւելակէտ էր և իր տուած որոշումները դիւրաւ կ'ընդունուէին միւս խմբին անդամներէն: Պազարին հաւանութեամբ վաճառումներն ի սկզբան Վանտոմի հրապարակին վրայ, արուեստագիտական Ակումբին սրահներուն մէջ կ'կատարուէին, որք յետոյ անբաւական եղան բարեգործական վաճառումներու յարաճուն ընդարձակման առջեւ: Ուստի Պ. Մաքօ խորհեցաւ ընդարձակ շէնք մը կառուցանել Ժան-Կուժոն փողոցին մէջ: Երկու ճարտարապետներ, Պ. Մաքոյի յառաջագծին համաձայն, 13 մեթր լայնութեան վրայ 78 մեթր երկայնութեամբ շէնք մը կառուցին որոյ ծածկոյթը տախտակեայ էր: Ներքին կող-

մը միջնորմէքով բաժնուած չէր, այլ ընդարձակ գրահ մը կ'կազմէր, յարակից սրահով մը որ չքաւեղանի կ'ծառայէր։ Ծածկոյթն ապակեպատ և կպրազօծ խուաքարտէ էր։ Գետնին անհաւասարութեան պատճառաւ չորս ժուն մեծ տախտակներով շինուած տախտակամած մը զետեղուած էր գետնէն 40 հարիւրորդամէտր բարձր։ Ետեւի կողմը կար ընդարձակ թափուր գետին մը։ Մարտի մէջ, այս էր Բարեգործական Պազարի շէնքին յօրինուածքն, երբ Գ. Մաքօ վարձու առաւ զայն Տըլամար Աբբային, կրօնական ներկայացման մը համար։ Արքան ոստիկանութենէն արտօնութիւն խնդրած ըլլալով այս ներկայացման համար, յետ քննութեան, արտօնութիւնը տրուած էր սա պայմաններով՝ բոլոր դուռները ներսէն դուրս բացուելու էին։ Թատերաբեմին բոլոր զարդերն ու փայտերն անկիզելի ըլլալու էին։ Լուսաւորութիւնը լոկ ելեկտրական ըլլալու էր, որ և է կրակ վառելն արգիլուած էր. Բարեգործական Պազարը մեկուսացած ըլլալու էր թիւ 25 շէնքէն, 1.40 մէթր անցքով մը։ Ասկից զատ, ջրանկրաց խումբ մ'ալ պահանջած էր որ օգնութեան դուռ մը բացուի անցքին վրայ։ Այս պատուէրները կատարուած ըլլալով, ներկայացումները տեղի ունեցան առանց արկածի։ Ցորմէ յետոյ Մաքօ շէնքը ձեռք անցնելով, սկսաւ վերջնապէս կահաւորել զայն։ Թատրոնին շարժուն տախտակամածը վերցուեցաւ, և պատերը սրահակներով ծածկուեցան։ 22 հաշուեսեղաններ շինուեցան, որոց ձեղունները ներկուած կտաւէ կազմուած էին։ Վերջապէս, այս փայտաշէն շէնքը, իր կպրապատ խուաքարտէ ծածկոյթովը՝ դիւրավառ նիւթերու կոյտ մը դարձաւ իր սրահակներով, զարդերով, վարագոյրներով և նշանակներով, որ հաւանական հրդեհի մը համար սոսկալի ջամբ մը պիտի ըլլային։ Այսպիսի պայմաններու մէջ, տարրական խոհեմութիւնը կ'պահանջէր բնաւ կրակ չվառել Պազարին ներսը։ Սակայն գինեոգիով լցուած կանթեղներէ զատ, որք հարկաւոր էին տաք ըմպելիներու պատրաստութեան համար, ձուլածոյ հնոցով խոհանոց մ'ալ պատրաստուեցաւ չքաւեղանին մօտ։ Ուրիշ աւելի ծանր անխոհեմութիւն մ'ալ պիտի գործուէր։

Սինէմաթօկրաֆ.— Ապրիլի վերջերը Մ. Տիւսօ առաջարկեց Գ. Մաքօյի՝ սինէմաթօկրաֆ մը զետեղել։ Այս առաջարկն առանց վիճաբանութեան ընդունուեցաւ մանրամասնէն։ Մինչ այս մինչ այն, Մ. Տիւսօ իր իրաւունքը թողուց Մ. Նորմանտէնի որ 3.50 մէթր լայնութեան վրայ 9 մէթր երկայնութեամբ սրահի մը շինութիւնը պահանջեց։ Իր պահանջումը կատարուեցաւ Գ. Մաքօյի հրամանաւ, որ սակայն ոստիկանական և ապահովական նկատումներն ի հաշիւ չառաւ։ Սրահն տախտակներով յանձնուեցաւ Մ. Նորմանտէնի որ իր ցոլացուցիչ լամպարը զետեղեց հոն։ Այս լամպար օքսիէթերային էր, Մոլթէնի գրութեամբ, և որ իր յարաբերական կատարելութեան հակառակ, վտանգաւոր կազմած մ'էր։ Գործածողին կողմէ կ'պահանջէ շատ փորձառութիւն և անդուլ խոհեմութիւն, վասն զի իր պարունակած դիւրավառ նիւթերուն պատճառաւ, ամենափոքր զանցառութենէ կրնայ պայթում մը կամ բոցբոցում մը յառաջ գալ։ Պատերը թեթեւ կերպասներով ծածկուած և դիւրավառ զարդերով լի փայտաշէն շէնքի մը մէջ, սինէմաթօկրաֆի զետեղումը կ'ներկայացնէր ծանր վտանգ մը զոր Գ. Մաքօ, միակ պատասխանատու կազմակերպիչը, ի հաշիւ չէր առած։ Ապահովագրող ընկերութիւնն այս վտանգը դիտել տուած էր, ըսելով թէ դահլապանին համար պէտք եղած ճրագէն զատ պէտք չէր ուրիշ ճրագ վառել։ Այս դիւրաւ նախատեսելի վտանգին դէմ, ի՞նչ զգուշութիւններ ձեռք առնուած են, քանի՞ դուռ բացուած էին ամէն օր 2500 հոգիէ բաղկացեալ ժողովրդի մը անցուդարձին համար։ Հրդեհի դէմ քանի մը զգուշական միջոցներ թէեւ տնօրինուած էին, բայց այդ տնօրինութիւնները գործադրող ձեռքերը կը պակսէին, վասն զի մէկ պահապան եւ մէկ մայասուոր միայն կային, որ կառքերու դուռները կ'բանային։ Ջրանկրաց խումբ մ'ալ չէր ուզուած, զոր դիւրին էր առնել ոստիկանութենէն։ Դեռով դուռներուն, որք 1000էն մինչև 2000 անձանց անցուդարձին բաւական էին, թուով տասն և մէկ հատ էին, և հակառակ խոհեմութեան կանոններուն, դէպ ի ներս կ'բացուէին փոխանակ դէպ ի դուրս բացուելու։ Սինէմաթօկրաֆի սրահը տանող դուռնէն զատ, միւսները ծածկուած էին կանաչ վարագոյրներով և փայտէ ձողերով վանդակուած։ Թատերական ներկայացման առեն, ոստիկանութեան պահանջած դուռը, զոր վերև յիշեցինք, գոցուած էր։

Այս էր ահա Պազարին կացութիւնը 1897 մայիս 7ին։

Աղէտը.— Բազմամարդ ու վայելչագեղ ամբոխ մը, գրեթէ մի միայն կիներէ ու ընտիր օրիորդներէ բաղկացած և իբր 1000 հոգի գնահատուած, վաճառող կիներու հաշուասեղաններուն շուրջը խռնած էր։ Ժամը 4 էր երբ անորոշ շշուկ մը, յետոյ ճիչեր լսելի եղան։ Սինէմաթօկրաֆի սրահը բոցկած էր, եւ բոցերը սրահէն որմերուն ծածկոյթներուն հասնելով, զարհուրելի արագութեամբ մը կ'ծաւալէին։ Ահաբեկութիւնն աննկարագրելի էր։ Ամբոխը խուժեց Ժան-Կուժոն փողոցին դուռները, կիներ շրջապալեցան եւ կոխոտուեցան։ Ամբոխին մէկ մասն ետեւի թափուր գետնին վրայ բացուող դուռները խուժեց։ Այս դուռներն, ինչպէս կ'յիշուի, դէպ ի ներս կ'բացուէին, եւ ամբոխին ճնշման տակ, գրան փեղկերէն մին գոց կ'մնար, կիսով չափ պակսեցնելով անցքին լայնութիւնը։ Վերջապէս յայտնի է թէ ո՞րքան կեանքեր զոհ գացին բոցերուն։ Այս գրեթէ աննման աղէտքին սկզբնական պատճառներն ստուգապէս ճշդուած են։ Սինէմաթօկրաֆի չորրորդ ներկայացման պահուն, օգնականներուն լամպարն յանկարծ կը մարի։ Մ. Նորմանտէնի պաշտօնեայն, Պէլաք, որ ներկայացումը կուտար, կ'ըսէ հասարակութեան. «երկու վայրկեան ներեցէք ինծ, որպէս զի լամպարս եթերով լեցնեմ»։ Բարձրաձայն կ'աւելցնէ «լոյս բերէ՛ք»։ Պակրաշով, որ անոր կ'օգնէր, փայտէ պատուհան մը կ'բանայ որպէս զի սրահը մթութեան մէջ չմնայ։ Ցետոյ կուգայ Պէլաքի մօտ կը նստի այն վարագոյրին ետին, որ կանթեղը կ'բաժնէր հասարակութենէն։ Պէլաք կանթեղին բերանը գոցող խիցը կ'բանայ, սեղանին վրայէն եթեր պարունակող շիշ մը կ'առնէ, բայց մութէն նեղուելով, Պակրաշէվէն լոյս կ'ուզէ հեղուկն ընդունարանին մէջ կարենալ լեցնելու համար։

—Ո՞ւր է լուցկին, կ'հարցնէ Պակրաշով։

—Սեղանին վրայ է, կ'պատասխանէ Պէլաք։

Պակրաշով լուցկի մը կ'շփէ, որոյ բոցէն իսկոյն կ'բռնկի եթերը, շոգւոյ ցայտումի մը թեթեւ ժխորն յառաջ բերելով։ Ի զո՜ւր Պէլաք եւ Պակրաշով փչելով կ'փորձեն մարել առաջին բոցերը։ Կրակն հասած է մինչեւ որմերուն ծածկոյթներուն։ Ասոնք են երկու ամբաստանեալներուն յայտարարութիւններն որք հաստատուած են փորձագէտներու քննութեամբ։ Փլատակներուն մէջ գտնուած կանթեղին քննութեամբ հաստատուած է որ հրդեհը կազմածին թերութենէն յառաջ չէ եկած, այլ մի միայն Պակրաշովի և Պէլաքի անխոհեմութենէն, որք հետեւապէս ծանր պատասխանատուութեան տակ են։ Սակայն ասոնց պատասխանատուութիւնը չի պակսեցներ Գ. Մաքօյի պատասխանատուութիւնն, որ իբրեւ միակ կազմակերպիչ Բարեգործական Պազարին, կարգ մը պակասութիւններ գործած է՝ թափուր գետնին վրայ բացուող դուռները գոցել տալով, դուռները փոխանակ ներսէն դուրս բացուելու, այլ հակառակ կերպով շինել տալով, ամէն ինչ Պազարին ներքին զարդարանաց զոհած է, դիւրաբորբոք օթոցներով և որմաթուղթերով, չքաւեղանին քով խոհանոց մը հաստատել տալով եւայլն։

Այս յանցանքներն առաւել եւս ծանրացած են, արտօնելով սինէմաթօկրաֆի ներկայացում մը, որ իր աչքերուն տակ տեղի ունեցած է, թէեւ կ'պնդէ թէ տեղեկութիւն չունէր և թէ վտանգն իրեն իմաց տրուելու էր Մ. Նորմանդէնի կողմէ։ Իմ բան, Պազարին կազմակերպիչը զանց առնելու չէր իր պաշտօնին պարտականութիւններն, և ձեռք առնելու էր այն ամէն զգուշութիւնները զոր մարդկային խոհեմութիւնը կրնար թելադրել։ Նկատելով որ ամբաստանութիւնք բաւական են յանցաւոր դատելու զԳ. Մաքօ, Պէլաք և Պակրաշով, որք անխոհեմութեամբ, անճարակութեամբ, անուշադրութեամբ, զանցառութեամբ կամ կանոնագրերու չգործադրութեամբ, ակամայ պատճառ եղած են ոմանց մահուան եւ այլոց ծանրապէս վիրաւորման, յանցանքներ որք պատժական օրինաց 319 և 320 յօդուածներով նախատեսուած են, պատժական ատեանին առջեւ պէտք դատուին ըստ օրինի։ Գ. Նորմանդէն ալ, իբրեւ սինէմաթօկրաֆի ձեռնարկու, պատասխանատու համարուած է իր պաշտօնէից։ (Տարա-Նակէլ)

ՎՐԻՊԱԿ.— Դ՛.ի թուով հրատարակուած Վասծ յօդուածին Ա. պարբերութիւնը պէտք է ուղղենք հետեւեալ կերպիւ. «Բրիտաննեայք պատրաստ խնդիր կ'համարին բաժանորդագրութիւ Ֆոյէ-ալլոնի։»

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Թուանիէ Լոնտոնէ օգս. 25 թուական հեռագիր մը ստացած է թէ անգլ. կառավարութիւնն ընդունած է նախաշաւիղ պայմանաց Զ. յօդուածը։ Լ. Հէրըլտ կ'ըսէ թէ այս լուր քիչ մը կանխահաս կամ անճիշդ է և կ'յարէ, «Զ. յօդուածին առթիւ գիրը գնո եւս վէճի նիւթ է։ Հետեւաբար, դժուար է հաւանիլ թէ ի՛նչպէս արդէն ընդունուած կրնայ ըլլալ»։

ԱԹԷՆՔԷ օգս. 26 թուով կ'հեռագրեն թէ շրջած զրոյցի մը նայելով Ցունաստան պատրաստ է տալ հարկ եղած երաշխաւորութիւնն այն փոխառութեան զոր պիտի կնքէ պատերազմի տուգանաց համար։

—Թագաւորական ընտանիքը Դատոյի պալատը փոխադրուեցաւ, ուր երկար ատեն պիտի մնայ։

—Հելլէն լրագիրք կ'գրեն թէ, կ'ըսէ Մալիւմաթ, տէրութեանց ոմանց կողմէ պահանջուած ելմտական քննութիւնը Ռուսիա չընդունիր։ Գերմանիոյ կողմէ առաջարկուած պաշտօն թէեւ մտադրութիւն ցոյց տրուեցաւ, սակայն այնչափ վերջնական չէր։

— Պրիւսէլէ կ'գրեն թէ Մ. Սինկրոսի կողմէ յանուն Ցունաստանի կնքելի 25 միլիոն Ֆր.ի փոխառութիւնը պիտի յաջողի. բայց կ'պահանջուի որ Ցունաստանի պանքերն և սեղանաւորական հաստատութիւնք ալ մասնակցին։ Անգլիոյ և Ֆրանսայի հրապարակները կ'պահանջեն որ փոխառութեան արժեթուղթերն Ցունաստանի ելմտական կացութեան համեմատ պատասխան տոկոսով մը շրջաբերութեան հանուին։

—Աթէնքի ռուս դեսպան Մ. Օնու դիտողութիւն ըրեր է հելլէն կառավարութեան թէ ի Պիրէոն Ռուսերու և Հելլէններու միջեւ ծագած կռուին տեղի տուող հելլէն նաւաստիներու հարցաքննութեան համար կառավարութիւնն անփոյթ կ'գտնուի։

—Հելլէն կառավարութիւնն հրամայեց պատերազմական պաշտօնատան սկսիլ հելլէն բարձրաստիճան սպայից հարցաքննութեան։ Նախարարութիւնն ալ յանձնաժողով մը կարգեց ռազմադիւանի նախագահութեամբ։ Նոյն պիտի հարցաքննէ հազարապետ մը որ Տոմոքոյի նահանջին պահուն իր ծառայութեան գործածած էր ռազմամթերք կրող սայլ մը։

—Հելլէն կառավարութիւնն որոշեց կանոնաւոր բանակը փոխադրել այն օտար սպաներն որք պատերազմի պահուն ծառայեցին օտար կամաւորաց վաշտերուն մէջ։

ՈԹՐԻՍ լերանց վրայ գտնուող Գ. զօրաբաժնին հրամանատար Մէմտուհ փաշա, որ հիւանդութիւնը դարմանելու համար Լարիսա գացած էր, տարքինեբ է։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ անցեալները սեղան մը տուեր է ի պատիւ կայս. թիկնապահ Վէհպի փաշայի, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ սուրերն ու շքադրամները տարած է։ Սեղանին մասնակցեր են նաև Տոմոքոյի շրջակայքը գտնուած զօրաբաժիններու հրամանատարք։

ՁԷՅԹՈՒՆԻ (Լամիա) կողմերն օդը ցրտացած ըլլալով, Սպարապետն Դուռը բամպակէ հագուստներ պատրաստել կուտայ նոյն տեղի զօրաց համար։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄ.— Իզմիրի նաւահանգիստը գտնուող անգլ. ու իտալ. մարտանաւերու հրամանատարք Օսմանեան զրահաւորն երթալով, այցելութիւն տուեր են հրամանատար Խայրի փաշայի, որ յետոյ փոխադարձ այցելութեան գացեր է։

—Թեսանէկի մէջ ի մօտոյ պիտի վերսկսուին Թեւֆիկ Պի-լէն և Ա-սարը Շէվքէթ մարտանաւերու կարգադրութեան։

—Միթիլինէ կ'գրեն թէ օսմ. երկու թորփիլահալած նոյն կղզին գացեր և ժամանակ մը մնալէ յետոյ մեկներ են։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ

Սկիւտար-Սելամսըզ

Վարժարանիս 22րդ շրջանը կը սկսի օգոստ. 25ին, իսկ դասախօսութիւնները կ'սկսին սեպտ. 1ին։ Ամէն անոնք որ աշակերտ տալ կը փափաքին, կ'հրաւիրուին դիմել առ Տեսչութիւնն վարժարանիս, որ յուլիս 21էն սկսեալ, ամէն օր, ժամը 2էն մինչեւ ժամը 5 կ'գտնուի վարժարանին մէջ։ 10—10

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ. ՖԷԼԻՔՍ ՖՕՌ Ի ՌՈՒՍԻԱ.— Բեդերսպուրկ 25 օգս.— Այսօր ի Քրասնոյէ Սէլօ տեղի ունեցած զօրահանդէսը խիստ շքեղ եղաւ։ Զարը ձիով ներկայ գտնուեցաւ. իսկ Զարուհին եւ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ՝ կառքով։ Զօրահանդէսի պահուն եռանդագին «Հուրրա»ներ արձակուեցան։ Նոյնին վեհափառութիւնք և Նախագահը վրանի մը տակ ճաշեցին։ Յետոյ Զարին ու Զարուհւոյն ներկայացան ֆրանս. նաւատորմին սպայք։ Կէս օրէն չորս ժամ յետոյ կայսրն ու կայսրուհին և Նախագահը Բեդերհոֆ դարձան։ Իրիկուան նոյն պալատան Մեծ Պետրոսի սրահին մէջ հացկերոյթ տրուեցաւ ֆրանս. մարտանաւերու սպայից։ Պալատան պարտէզները լուսազարդուած էին։ Իրիկուան ճաշէն յետոյ Զարն ու Մ. Ֆօռ կառքով պտոյտ մը կատարեցին։

—Թուանիէի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ պատուանշան պիտի տայ Լուի Նաբոլէոն Պոնափարդ իշխանին որ ռուսական բանակին մէջ կ'ծառայէ։

—Նիժնի Նովկորոտի քաղաքապետութեան խորհուրդը պաշտօն յանձներ է քաղաքապետին Բեդերսպուրկ երթալով բարի գալուստ մաղթել Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի եւ մատուցանել շքադրամ մը ի յիշատակ Ռուսիոյ համազգային ցուցահանդէսին։ Լոտզի գործարանատէրք կանանց հագուստի յատուկ բուրդէ տեսակ մը կերպաս պատրաստեր են, որուն տ՛ուեր են Ֆէլիքս Ֆօռ անունը։ Գեղարուեստական կահերու գործարան մը Օր. Լուսի Ֆօռի պիտի նուիրէ փայտէ արկղ մը՝ ռուսական եւ Լուդովիկոս ԺԵ.ի ոճով դրուագներով զարդարուած։ Վրան սա արձանագրութիւնը պիտի ըլլայ.—«Ցարգական մեծարանք Ֆրանսասէր Ռուսի մը առ քաղաքացուհին Լիւսի Ֆօռ, դուստր Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին»։ Տոնի հանքերու աղերէն շինուած 2 արձան պիտի նուիրուին Նախագահին, Բեդերսպուրկի բանաստեղծ մը ֆրանսերէնի կ'թարգմանէ Ռուսիոյ ազգ. երգը որուն չորս կողմը պիտի գրուին Ֆրանքոռուսական դաշնակցութեան նշանաւոր անձնաւորութեանց պատկերները։ Այս ալ պիտի նուիրուի Նախագահին։ Բեդերսպուրկի քաղաքապետութեան առաջարկուեր է կոթող մը կանգնել ի յիշատակ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի այցելութեան, և Բաղնիսքի մայր եկեղեցւոյ հրապարակին, ուր պիտի դրուի այդ կոթող, կոչել «Հրապարակ Խաղաղութեան և Դաշնակցութեան»։ Կոթողին վրայ արձանագրութիւններ պիտի ըլլան։ Նովեմբեր-Լատոկա գաւառին բարեգործական ընկերութիւնն որոշեր է քաղաքին հիւանդանոցին մէջ մշանջենական անկողին մը յատկացնել Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի անունով։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Լոնտոնէ օգոստոս 24 թուով կ'հեռագրեն Կ.Պոլսոյ Թղթակցութեան.— Պաշտօնական հեռագրերու նայելով, անգլ. զինուորք թողեր են երկու ամրոց՝ Բէշավուրի շրջակայքը։ Թնդանօթները ցրուեցին թշնամին։ Աֆրիտիներն ամրոց մը գրաւելով այրեցին։ Պաշտպանական զօրքն, որ բնիկ և կանոնաւոր զօրքերէ կ'բաղկանայ, երեք մարդ կորսնցնելով ետ քաշուեցաւ։

—Լոնտոնէ օգս. 25 թուով կ'հեռագրեն.—Կալկաթայէ կ'հեռագրեն Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան թէ Հնդկաստանի սահմանագլխոյն վրայ Ալամէճաբի մօտ ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է անգլ. զօրաց և Աֆրիտիներու միջեւ. այս վերջինք յաղթեր են։ Վալէս-Խէյի մօտ ալ ուրիշ ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է։

ՀԵՐՔՈՒՄ.— Նորտ Տայչէ Ալկեմայնէ Զայթունկ կ'հերքէ Ֆիկարոյի այն լուր թէ Վիլհէլմ կայսր վիրաւորիչ ակնարկութիւն ըրած ըլլայ իտալական բանակին՝ Ատուայի ճակատամարտին մէջ ունեցած ընթացքին համար։

Գ. ՏԸ ՄՈՐԷՆՀԱՅՄ.— Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրեն թէ Բարիզի ռուս դեսպան Գ. տը Մորէնհայմ հանգստեան կոչուելով իրեն պիտի յաջորդէ իշխան Ուրուսով։

Մ. ՀԱՆՈԹՕ ԵՒ ԿՈՄՍ ՄՈՒՐԱՎԻԷՎ.— Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրեն օգս. 25 թուով.— Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը ժամու մը չափ տեսակցեցաւ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՍԵՐՊԻՈՅ Թագաւորն որոշեր է աշնան Բեդերսպուրկ երթալով, այցելութիւն տալ Նիքոլա կայսեր։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.— Անգլ. լրագիրք Բեդերսպուրկէ լուր կ'առնուն թէ վերջերս զինուորական լրտեսութեան կարեւոր գործ մը երեւան հանուեր է։ Ի Բեդերսպուրկ սպայակոյտի դիւանէն զինուորական շարժման յատակագծեր գողցուած են։ Ցանցաւորներն են պետական խորհրդական Բարոնով, աղջիկն և դեր-գնդ. Դուբշամինով, օգնական-հրամանատար Ս. Պետրոսի եւ Պօղոսի ամրոցին, և ուրիշ գնդապետ մը։ Ասոնք յատակագծերն յանձնած էին Բարոնովի։ Աղջիկն յայտարարեր է թէ չէր գիտեր իրեն յանձնուած պահարաններուն պարունակութիւնը։ Պատուիրած էին իրեն պահարաններն յանձնել այլեւայլ անձանց, որք փոխարէն իրեն դրամ պիտի տային՝ հայրը կործանելէ ազատելու։ Ցանցաւորք այժմ կ'գտնուին Ս. Պետրոսի և Պօղոսի ամրոցին մէջ. զինուորական ատեանի մը առջեւ պիտի դատուին։ Հաւանօրէն երկու սպայք հրացանի բռնուին, Բարոնով կախուի և աղջիկն ալ ցկեանս աքսորի դատապարտուի ի Սիպերիա։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՔ.— Ուաշինկդընէ կ'հեռագրեն օգս. 25 թուով.—Ֆրանսայի և Մ. Նահանգաց միջեւ առեւտրական դաշնագիրը դեկտեմբերին պիտի ներկայացուի ամերիկեան Ծերակոյտին։ Չի յուսացուիր որ վաւերացուի, զի Մ. Նահանգներ՝ Ֆրանսայի համար անընդունելի առանձնաշնորհումներ կ'պահանջեն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ Ց'ԱՖՐԻԿԷ.— Պերլինէ կ'հեռագրեն օգս. 25 թուով թէ հարաւային արեւմտեան Ափրիկէէ առնուած վերջին լուրերու նայելով, ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է Գերմանիոյ գաղթային զինուորաց և բնիկներու միջեւ։ Տեղակալ Ալդրօք սպաննուեր է։ Բնիկներն ունեցեր են 40 մեռեալ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ։ —Թիէն Ցինի մէջ յունիս 22ին կատարեցաւ ֆրանսական կաթոլիկ մայրեկեղեցւոյն բացումն, առանց ո՛ և է անկարգութեան, ապացոյց մը թէ չինական իշխանութիւնք կարող են բարեկարգութիւնը պահպանել եւ պաշտպանել Եւրոպացիներն, երբ կամք ունենան։ Ի պահպանութիւն բարեկարգութեան փոխարքային ձեռք առած միջոցներուն համար բարկացեր է խուժանը ամբոխն, որ կ'ամբաստանէ զնա թէ օտարներէն կ'վախնայ, կամ կաշառուած է անոնցմէ։—Բեքինի Փրանսական հիւպատոսն այս օրերս չինական իշխանութենէն 200,000 թայէլի (արծաթ տոլար) հատուցում մը ստացաւ ֆրանսացի նաւատէր Մ. Մորադիի համար, որ չինացի նաւաստիներու և վաճառականներու չարամիտ դաշնակցութեան մը զոհ եղած էր։ Բանակցութիւնք երկու տարի տեւեր էին։ (Սըտանտարտ, 21 օգս.)

ՌՈՒՍ ԼԵԶՈՒԻ քիչ շատ վարժութիւն մը ստացած է Վիլհէլմ կայսր քանի տարիէ հետէ՝ հաճոյ ըլլալու համար Ռուսերուն՝ երբ Ռուսիա այցելէ։ Մ. Ֆէլ. Ֆօռ այս մասին գերման կայսրէն ետ մնալ չուզեց։ Ութ ամիսէ ի վեր ռուսերէն կ'սորվէր, և Ռուսիա երթալէն առաջ, քննուեր է կրթական նախարար և քաջ ռուսագէտ Մ. Ռամպոյէ, որ շատ գոհ մնացեր է Նախագահին պատասխաններէն։

ՎԱՏԻԿԱՆ.— Հռոմի մէջ ամսոյս 13/25 ին սկսաւ դատ մը որ շահեկան է Պապին իրաւասութեանց տեսակէտով։ Աւասիկ թէ ինչ է խնդիրը.— Պրինճիպէ անուն աբեղայ մը, Պապին յորելեանին առթիւ և ասոր հաւանութեամբ, Բրազի փողոցին մէջ եկեղեցի մը շինեց Ս. Յովակիմայ անուամբ եւ կառուցման ծախուց համար հանգանակութիւն կատարուեցաւ ամէն կողմ։ Անցեալ տարի եկեղեցին յանձնուեցաւ Պապին։ Պրինճիպէ Հ. ըսաւ թէ մեծաքանակ բաց մը կար և անկարելի էր շինութիւնն ի գլուխ հանել։ Լեոն ԺԳ. ընդունեց նուէրը, վճարեց պարտքն՝ 800,000 Ֆր. և խոստացաւ 200,000 ևս վճարել շինութիւնն ամբողջացնելու համար։ Անցեալ յունուարին Պապը նոյն եկեղեցւոյն մեծաւոր կարգեց Օնեսցի եպիսկոպոսը։ Արդ, Հ. Պրինճիպէ դատ բացած է Տ. Օնեսցիի դէմ, եկեղեցւոյն իրեն վերադարձուիլը պահանջելով և եպիսկոպոսն ինքնակոչ նկատելով։ Դատարանը պիտի որոշէ թէ հա՞րկ է Պապին կոչումը յարգել, կ'կարծուի թէ դատարանն ինքզինքն անձեռնհաս պիտի նկատէ, զի մասնաւոր օրէնքով մը Պապը բացարձակ տէր է եկեղեցական խնդրոց մէջ։

ՔՈՒԲԱ.—Մ. Նահանգաց մէջ լուր կայ թէ Քուպայիններու նախագահին աղջիկն Օր. Եվանճէլինա Սիսնէրոս, որ ձերբակալուեր ու յանցաւոր դատուեր է իբրեւ մեղսակից Քուպայի գործերուն, զինուորական ատեանի մը կողմէ պիտի դատապարտուի քսան տարուան տաժանակիր աքսորութեան և պատիժը պիտի կրէ Ափրիկէի ծովեզերաց սպանիական թիւրանի մը մէջ։ Ամերիկայի գեղեցիկ սեռն, յուզուելով գեղուհւոյն սպառնացող այս դառն վիճակէն, Սպանիոյ Թագուհիէն խնդրեր է ներել անոր։ Ուրիշներ ալ Պապին դիմեր են անոր միջամտութիւնը խնդրելով։ Այլեւայլ կողմերէ ալ կ'բարեխօսեն, մանաւանդ Հավանայի ամերիկեան ընդհ. հիւպատոսն։ Մատրիտի ամերիկեան դեսպան Մր. Ուտֆորտ անպաշտօն կերպով Սպանիոյ գթութիւնը պիտի հայցէ Եվանճէլինա Սիսնէրոսի վրայ։ Մ. Նահանգաց մէջ միտքերը շատ գրգռուեր են այս առթիւ։ Տէյլի Մէյլ կ'կարծէ որ եթէ վճիռն արձակուի, Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը, տեղի տալով ժողովրդեան բաղձանքին, պիտի միջամտէ Քուպայի խնդրոյն։

—Մատրիտէ կ'հեռագրեն օգս. 23 թուով թէ պատերազմական պաշտօնատունն յայտարարեր է որ 15,000 զինուոր Քուպա պիտի ղրկուին։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Խնամակալութիւնս կ'փութայ ծանուցանել որ Ազգ. Կեդր. Վարժարանի վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտ. 1ին Բշ. օրը։ Աշակերտել փափաքողք կ'հրաւիրուին ներկայ Թուականէս սկսեալ՝ ամէն Բշ. Եշ. Ուր. և Շբ. օրերը ներկայանալ Խնամակալութեանս և անուննին արձանագրել տալով, հարկ եղած տեղեկութիւններն առնել։ Մուտքի քննութիւնք տեղի պիտի ունենան Օգոստոս 20 Դշ. օրը։ Իսկ Թաղային Նախակրթարանի վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ ներկայ ամսոյ 20ին և դասախօսութիւնք պիտի սկսին Օգոստոս 25 Բշ. օրը։

Ի դիմաց Խնամակալութեան Կեդրոնական Վարժարանի

Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ

Յ. ՑԱՍԿՈՒԲԵԱՆ — ՅԱԿՈԲ ԷՕԱՆԵԱՆ

6—5 (Կնք)

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 26 օգս.— Զարը խորհրդակցեցաւ Մ. Հանոթոյի եւ կոմս Մուրավիէվի հետ։ Ցետոյ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ ալ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց երկու նախարարներուն հետ։

ՓԱՐԻԶ.— Ելմտական նախարարը ծրագիր մը պիտի տայ՝ մէկ ու կէս միլիառ Ֆր.ի փոխառութեան մը համար։

ՕՏԵՍԱ.— Գերմանիոյ դէմ ցոյցեր եղան։

ՄԱՏՐԻՏ.— Վարչապետ զօր. Ազքարակա հեռագրեց Քուպայի հրամանատար զօր. Վէյլերի և Փիլիփեան կղզիներու հրամանատար զօր. Բրիմօ տէ Րիվէրայի թէ իրենց պաշտօններուն մէջ վերահաստատուած են։

ԼՈՆՏՈՆ.—Սիամի Թագաւորը Սեպտ. 3/15ին Նորէն Անգլիա պիտի երթայ։

ՓԱՐԻԶ.— Մոնդիվիտէօէ կ'հեռագրեն թէ Ուրուկուայի (Հարաւային Ամերիկա) հանրապետութեան նախագահը մեռեր է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Մ. Ծգոյլով լիակատար գոհացում տուած ըլլալով, աւստրիական գործակատար ֆոն Քալ Սոֆիա պիտի դառնայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ցուլաբերական գործոց յանձնախումբն, որուն ատենապետն է Բարձր. Ցարութիւն փաշա, երէկ գումարեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր տան մէջ, եւ քանի մը ժամ զբաղեցաւ։ Ներկայ էր նաեւ Թուրքերէնի դիւանապետ Խաչատուրեան Կրպա. էֆ. Ս. Պատրիարքն այս պաշտօնառու հոգւոյ ժամ 8½ին Պատրիարքարան հասաւ։

—Պրուսայի նորընտիր Քաղաքական Ժողովը վաւերացուած ըլլալով Քաղաքական Ժողովէն, հաստատութեան կոնդակը ղրկուեցաւ։

—Կ'ըսեն թէ Կրօն. Ժողովոյ որոշման համեմատ Աֆատունի և Իփրանոսեան էֆ.ք տարի մը Արմաշի վանքին մէջ լոկ կրօնային ուսման պարապելէ ետքը պիտի ձեռնադրուին։

—Տ. Ներսէս Վ. Դանիէլեան, որ Մերսինէ մեկնած էր, առայժմ Պէրութ կ'մնայ։

—Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին Նկատմամբ մեր երեկի թուով ծանուցած հանրագիրը մատուցուած են Խառն Ժողովին այս Դշ.ի նստին։

—Զորեքշաբթի Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գումարուած Խառն Ժողովն ո՛չ միայն Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս Սրբազանի մատուցած ընդարձակ տեղեկագիրն ու եկեղեցական մի ձայն տեղեկագիրն ու ուրիշ կարեւորագոյն խնդրով զբաղած ու երկար խորհրդակցութեան

տարեկայ ըլլած է, այլ և Գարակէօզեան կտակը նկատողութեան առած է։ Այս մասին կարծեաց փոխանակութիւններ ըլլալով, ժամ առաջ իրականացնելու միջոցները մտածուեր են, ըստ կտակագրի տրամադրութեան։

—Ալաչկէրտի եւ Պայազիտի Վիճակաց առաջն. փոխանորդութեան եւ Իւչ-Քիլիսէի Ս. Յովհաննու Վանուց վանահայրութեան կոչուող Տ. Մամբրէ Վ., որ Ազգ. Ժողովոյ Կաթողիկոսարանի նորընծաներէն է, տակաւին իր պաշտօնատեղին չէ ուղեւորած, այլ Վանայ կողմերը կ'թափառի, ու Զարահան Ս. Նշանի Վանքն—ուր կ'գտնուի Եղիշէի գերեզմանը,— վերանորոգել կ'ուզէ։

—Նոյնպէս Ռոտոսդոյի Վիճակին վերաբերող Հայրամպօլ գիւղաքաղաքի նորընծայ Տ. Արիստակէս քահանայ Մալախեան, տակաւին ուր է հոն է, և չուզեր Ռոտոսդոյէ մեկնիլ։

—Մայր-Եկեղեցւոյ եւ չորից միացեալ թաղից Ազգատաւէր Ընկերութեան նորընտիր Տնօրէն Խորհուրդն որոշած է Օժանդակ-Մասնախումբ մ'ընտրել՝ շրջակայ միացեալ թաղերէն երկու-քական գործօն անձեր առնելով, որպէս զի նոր զարկ մը տան Ընկերութեան հանգանակութեան, հասոյթի նոր աղբիւրներ գտնելու եւ Ընկերութեան բաժանորդաց թիւն աւելցնելու։ Նոյնպէս, նորընտիր Տնօրէն Խորհուրդը կոչում պիտի ընէ թաղին մէջ գտնուող և թաղէն դուրս մնացած արուարձանները բնակող համազգի բժշկաց որ իրենց օժանդակութիւնն անձնուիրաբար ընծայեն, ի մխիթարութիւն հարիւրաւոր կարօտ ու աղքատ հիւանդաց։

—Հանգուցեալ Լևոն էֆ. Շէրմէթեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին Տքդ. Ալեքսանդր պէյ Արապեան։

—Հանգուցեալ Տիկին Ազատի Բ. Նուպարեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցին Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան։

—Երէկ, Սկիւտար, Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հանգուցեալ Ռուբէն աղա Եղնայի յուղարկաւորութեան հանդէսը, որու կ'նախագահէր Տ. Գրիգորիս Եպս. Ալէքսանեան։ Ի կենդանութեան Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կոչուած էր ի Բերա քարոզիչ տեղ մը։ Այս պատճառաւ Գալաթիոյ խնամակալութիւնը, քարոզիչն ու քահանայից դասը ներկայ էին ի պատիւ հանգուցելոյն և Խնամակալութիւնն Եկեղեցւոյ անուամբ ծաղկեպսակ յուղարկաւորութեան ծախքը։

—Կեսարիոյ Ակ-Սէրայ գիւղաքաղաքէ Թաղ. Խորհուրդը մասնաւոր գրութեամբ մը գոհունակութիւն յայտնելով տեղւոյն այժմեան Տ. Կրպայ քննչի պաշտօնավարութենէն ու անբասիր ընթացքէն, բոլորովին կ'հերքէ ասկից առաջ յիշեալ քահանային նկատմամբ նոյն գիւղաքաղաքէն գրուած ու Բիւզանդիոնի մէջ հրատարակուած քանի մը տողերն ի մասին Ս. Լուսաւորչայ յատուկ տօնին եւ պաշտօնի։

Խնամակալութիւնս կ'ծանուցանէ թէ յառաջիկայ կիւրակէ օր, Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման Տօնին առթիւ, Գերապատիւ Տ. Պետրոս Եպս. Քարտէխեան Առաջնորդն Սեբաստիոյ, հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել յեկեղեցւոյ Թաղիս, ի հոգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ հաւատացելոց։ Վ գիտակ

Խնամակալութեան Դիւանին

Ատենադպիր Ատենապետ

Յ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ Յ. ԽՍԱՃԵԱՆ

—Եկեղեցւոյս վաղեմի բարերարներէն հանգուցեալ Գալուստ էֆ. Պէշիկթաշլեանի դուստր Տիկին Մաքրուհի Գաբրիէլեանի հոգւոյն համար, որ ներկայ ամսոյ մէջ Տէր հանգեաւ ի Գաուրգեւ, նորա եղբայրն Պետրոս էֆ. Պէշիկթաշլեան եւ քոյրերը Տիկին Ազնուի Դ. Պէշիկթաշլեան եւ Տիկին Եւլիա Գասպարեան Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօնկ խնդրած են, որ հանդիսիւ պիտի կատարուի յառաջիկայ օգս. 18 Բշ. Ս. Աստուածածնայ տօնի օրն ի Հոփսի. Եկեղեցւոյս Թաղին Պէօյիւքտէրէի։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Բ. Ատենապետ Կ. ԲԱՐԱՋԵԱՆ

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Մ. Ա. (Ռոտոսդո).— Ձեր ղրկած գումարն ստացանք։ —Թող հաճեալ պատասխան մը ղրկէ։

ՌՈԲԷՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայսերական Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը, որով կ'կառավարուի. Նաև ընտիր եւ յմիջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոյներ, և բնագիտական, աստղաբանական, մնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց, նոր տնօրէնութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Ռոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և առհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և դպրութեան համար գծեալ է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։ Հաստատութեան քարաշէն և հոյակապ շէնքերը կառուցեալ են ի Րումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպեան կողմը գտնուող բարձրաւանդակին եռեւը բլրոյ մը վրայ, որոյ դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն եւ ամէնէն առողջարարն համարուած է։ Քոլէճի յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի սեպտեմբեր 3/15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն որ ի Րումէլի-Հիսար։ 14—10

ՋԱՆԱՋԱՆՔ

ՀԻՒԱՆԴՏԻ ԴԵՂԸ.—Պերլինի Բժշկական Ընկերութիւնը, որ Տքդ. Քոխի գործաւորներն հրատարակած է քանի տարիէ ի վեր, անոր յօրինած նոր Բեթուլինին վրայ ուրիշ բժիշկներու յօգուածներն հրատարակից այս օրերս, որք այս անգամ ալ թերահաւատութիւն կ'յայտնեն։ Ցայտնի չէ տակաւին թէ Տքդ. Քոխ բուն իսկ մարդկային հիւծախտին դարմանը պիտի կրնա՞յ գտնել։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԾԵՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ. — Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ այժմ երկու անձ կան որք Վիքդորիա թագուհւոյն գահակալութենէն առաջ քաղաքական կեանքի մէջ մտած են։ Մին, կոմս Մանսֆէլտ, 92 տարեկան, թէեւ 57 տարիէ ի վեր Լորտերու ժողովին անդամ է, բայց անկից առաջ 11 տարի երեսփոխան եղած է, որով ըսել է թէ 68 տարիէ ի վեր քաղաքական կեանքի մէջ կ'գտնուի։ Երկրորդ ժողովին մէջ կայ Մր. Չարլս Բէլհամ Վիլիըրս, 95 տարեկան, 1835էն ի վեր երեսփոխան է. ըսել է 62 տարի. այդ թուականէն ի վեր միշտ Ուոլվըրհամփթընի երեսփոխան եղած է։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԳՈՐԾ ՄԸ.— Լոնտոնէ կ'գրեն օգս. 21 թուով.— Լոնտոնի ոստիկանութեան դատարանն արտասովոր խնդրով մը զբաղեցաւ եւ թէեւ լուծում տրուեցաւ, սակայն խնդիրը միշտ գաղտնիքներով շրջապատուած կ'մնայ։ Ահաւասիկ խնդիրը.—Ամսոյս 2ին 3 ամսուան տղեկ մը կ'անհետանար Մարի-Անն Իմսի տունէն։ Այս կին, 37 տարեկան, գործաւորուհի, մէկ քանի շաբաթէ ի վեր ապօրէն կերպով կ'կենակցէր Ճօն Լէք անուն մարդու մը հետ, որ տղուն հայրը չէր։ Մարի-Անի հարցուեցաւ թէ ինչ եղած էր տղան։ Սուտերով պատասխանեց. նախ ըսաւ թէ մօրն յանձնած էր եւ յետոյ քրոջը, սակայն այս երկու յայտարարութեանց սուտ ըլլալն տուուեցաւ։ Ճօն Լէք պատճառ եղած էր իր տարփուհւոյն ձերբակալման, զի կասկածելով որ տղան սպաննած է, դրացիներուն ըսած եւ այսպէս խնդիրն հասած էր ոստիկանութեան ականջը։ Կատարուած նախնական քննութեան արդիւնքն ամբաստանեալն յանցապարտութիւնն հաստատելու երեւոյթ ունէր։ Ոստիկանք վառարանին մոխիրներուն մէջ գտան ոսկորի կրացեալ կտորներ, որք բժիշկներու ներկայացուեցան. այս վերջինք հաստատեցին թէ տղու ոսկորներ են։ Մարի—Ան իմանալով այս պարագան լեզուն փոխեց։ Խոստովանեցաւ թէ սուտ խօսած էր. բայց բոլորովին ուրացաւ տղան սպաննած ըլլալը։ Օգս. 2ին, ըսաւ, իր տղան մէկ քանի վայրկեան թողած էր գրօսավայրի մը նստարանին վրայ և վերադարձին հոն չէր գտած. ուստի իր տարփածուին բարկութենէն և դրացիներուն մեղադրանքէն վախնալով, ըսած էր թէ տղան իր մօրն յանձնած է։ Որովհետեւ խորհրդաւոր սպաննութեան պարագայ մը կար, ոսկորները ներկայացուեցան երդուեալներու, որք բոլոր վկաներն և փորձագէտ բժիշկները լսեց. այս վերջինք յայտարարեցին թէ ոսկորներն երեք ամսու տղու մը են, բայց մահուան թուականը չեն կրնար ճշդել։ Մարի—Անն յայտարարեց և հաստատեց ալ թէ վեց շաբաթէ ի վեր հաստատուած էր այդ բնակարանին մէջ և թէ կերակուրը քարիւղի լամպարի վրայ կ'եփէր և բնաւ վառարանին մէջ կրակ չէր վառած։ Կնոջ փաստաբանն ըսաւ թէ տղուն անհետանալէն կարելի չէր անպատճառ սպաննուած ըլլալն հետեւցնել։ «Ոստիկանութիւնը կ'հաստատէ թէ տղան կորսուած է եւ ոչ թէ մօրը կողմէ սպաննուած։ Արդարեւ ամբաստանեալին վառարանին մէջ ոսկորներ այրած են, բայց չէ կարելի ապացուցանել թէ մայրն սպաննած ըլլայ իր տղան»։ Երդուեալք արձակեցին իրենց վճիռ, ըսելով որ դատարանին ներկայացուած ոսկորներն երեք ամսու տղու մը են, որ անծանօթ պատճառներով մեռած է և թէ նիւթական ոչ եւ է ապացոյց չկայ Մարի-Անն Իմսի մեղապարտութեանն հաստատող։ Ոստիկանութիւնը վարանեցաւ արձակելու կինը. մէկ քանի օր պահեց. այս առտու Նորէն Լոնտոնի ոստիկանութեան դատարանին առջեւ հանուեցաւ, ուրկից վերջնապէս ազատ արձակուեցաւ։ Տղա՞ն ինչ եղաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՑՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Իւլայի Ա. աստիճան արուեցաւ Հասմի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Բանճրիի պէյի։ Իւլայի Բ. աստիճան՝ Տպագրական Տեսչութեան Ա. քարտուղար եւ տպարանաց Ա. քննիչ Բեամիլ էֆ.ի։

—Գ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Հասմի օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար Դուլուձեան Յովհաննէս պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Վեհ. Սուլթանն հրամայեց որ Իր Գահակալութեան տարեդարձի բարեբաստիկ գիշերը կանթեղ միայն վառի եւ հրթիռներ չարձակուին, որք հրդեհի նման արկածներու կրնան պատճառ ըլլալ։ Այս առթիւ հարկ եղածը զեկուցուած է որոց որ անկ է։»

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարք Տ. Կոստանդիանոսի պաշտօնը վաւերացնող կայս. Պէրաթին ընթերցումն երէկ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին Խառն Ժողովոյ սրահին մէջ։ Ներկայ էին Սինոդականք, Խառն Ժողովոյ անդամք եւ այլք։ Կայս. Պէրաթին ընթերցմնէն յետոյ Ս. Պատրիարքը բանախօսութիւն մը արտասանելով, երախտագիտութիւն յայտնեց առ Վեհ. Սուլթանն որ բարեհաճած էր նախորդ Պատրիարքաց և մանաւանդ իր անմիջական նախորդին Պէրաթին յարեւմանը շնորհել իրեն։ Ն. Սրբազնութիւն, թուելով այն կայս. շնորհներն որոց արժանացած է յոյն Եկեղեցին, ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ն. Վեհափառութեան համար եւ բոլոր ներկայք ձայնակցեցան։ Ցետոյ Տ. Կոստանդիանոս ընդունեց ներկայից շնորհաւորութիւնները։

ՀԱՊԸՇ պատուիրակ Կոմս Լէոնդիէվ, Բէշդա մեկնելու սահպուած ըլլալով, վաղը պիտի ժամնէ մայրաքաղաքս։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպան Մ. Ճուվարա, որ արձակուրդով Պուքրէշ պիտի ուղեւորի, վաղն իրիկուն սեղան մը պիտի տայ, որուն հրաւիրուած են Նախարարք, բարձրաստիճան պաշտօնատարք եւ դեսպանք։

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆԻ նկատմամբ Թայմզ կ'պատմէ, Աւստրիոյ հետ յարաբերութեանց ձգտումը ցուցնելու համար, թէ մինչ ի Կ.Պոլիս կ'գտնուէր, Իշխանը ռուսական դեսպանատունն հանդիպելով, իր այցաքարտը ձգեր է անձամբ, իսկ Աւստրիոյ դեսպանին յատկացուած այցաքարտ յանձներ է ռուս դեսպանատան բարապաններէն միոյն։ Ի պատասխանի, Պառոն Փոն Քալիչէ իր այցաքարտը բոզդայով ղրկեր է Իշխանին, ինչ որ նուազ յարգական է քան բարապանով մը ղրկելն, և բարապանով ղրկելն ալ նուազ յարգական է քան անձամբ ձգելը։

—Նաեւ, Իշխանն իմացուցեր է Ռուսիոյ Արքունեաց թէ վերջին վեհապետական այցելութիւններէն Զարին յոգնած ըլլալը գիտնալով, կ'յետաձգէ իր այցը։ Առ որ պատասխանուեր է Զարին կողմէ «Նախ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր հետ ձեր խնդիրը կարգադրեցէք՝ յետոյ միայն կրնաք գալ Բեդերպուրկ։»

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅԻ Նորոգեալ Դ. մասին բացումը տեղի պիտի ունենայ Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձի օրը։

ՎԱՆԱՑ Նահանգին Մէարիֆի անօրէն և հռչակաւոր կարգուեցաւ Պէրուճ Մէարիֆի վարչութեան նախորդ հաշուակալ Պէհճէդ էֆ.։

ՀՆՈՒԹԻՒՆ.— Սուրիոյ մէջ գտնուած զանազան անօթներ, որք Փիւնիկեցւոց ժամանակին կ'վերաբերին, Կայս. Թանգարանը ղրկուեցան։

ԿՐԵՏԷԻ հանգանակութեան ի նպաստ Իզմիրէ այս անգամ ալ 28,000 դրշ. ղրկուեցաւ ի Կ. Պոլիս։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ ժամ 8ին Սուլթան Ահմէտի Ագպըյըգ թաղի Արաճըլար փողոցին մէջ փայտաչէն նոպարկառոյց տունէ մը հրդեհ ծագեցաւ։ Նոյն միջոցին փչող հովին պատճառաւ կրակը տարածուելով, ապարանք մը և ուրիշ տուն մը այրեցան։ Ապարանքը կ'վերաբերէր վիճակագրութեանց ջընջեալ յանձնաժողովոյ անդամ Շէվքէ պէյի։

ԽՈՒՄՊԱՐԱՒ չարագործներու դատը յառաջիկայ ԲՇ. հրապարակաւ պիտի սկսի տեսնուիլ Եղեռնադատ ատեանին առջեւ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷ 12 չարագործ անցեալները Սուրիոյ Մաան գաւառն աքսորուած էին։ Այս անգամ նորէն այդ կարգի 14 անձ նոյն տեղը ղրկուեցան։

ԻԶՄԻՐԷ կ'գրեն առ Լ. Հէրըլտ.— Պերկամայի մէջ տեսակ մը որդ բամպակի բերքերուն վրայ յարձակելով մէկ քանի ժամէն կ'ոչնչացնէ։ Երկրագործներու բոլոր ջանքերն ապարդիւն կ'մնան։ Ցարդ հարիւրին ութսուն վնաս կայ։

ԶԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՅՏ.— Անգլիոյ, Սերպիոյ և Սեւ Լերան դեսպաններն երէկ քնտանեօք Պէյքօզ երթալով զբօսական պտոյտ մը կատարեցին։

ԿԱՄՈՒՐՋ.—Քէօթանէայի, Պրուսա-Քէօթանէայի և Գարահիսարի պողոտաներուն վրայ գտնուած փայտեայ 25 կամուրջները քարուկիրէ պիտի վերածուին. Շինութիւնք 183,078 դրշ.ի տրուած են յանձնառուի մը։

ԾՈՎԱՀԷՆՔ.—Վերջին օրերս ծանուցուեցաւ թէ հռչակաւոր ծովահէն Բաֆրոյքի, որ իր յանդուգն ծովապատակութիւններով մեծ հռչակ հանած է, Սամոսի մէջ ձերբակալուած էր այն պահուն երբ պիտի ամուսնանար։ Կ'թուի թէ այս լուր ճիշդ չէր, ըստ որում այս խորհրդաւոր ծովահէնն, որ Արքիպեղագոսի պատուհասն էր, Լէմնոսի մէջ նորէն երեւան ելեր է, բայց այս անգամ չէ կրցեր իր ոճիրն ագատել, զի օսմ. ոստիկանաց կողմէ սպաննուեր է կռուոյ մը մէջ։ Ծովահէնն անցեալ ուրբաթ օր եօթն ընկերներու հետ Այի—Եանիի ծովածոցն ելած էր, Գոնոսա գիւղէն կէս ժամ հեռու, և սկսած էր կողոպտել քանի մը հարուստներու տուները։ Կղզիին կառավարիչը տեղեկութիւն առնելով, հարիւրապետի մը հրամանատարութեամբ 45 ոստիկան ղրկած էր աւազակախումբին դէմ։ Բաֆրոյքի ամբողջ ժամերով բուռն դիմադրութիւն ընելէ յետոյ, երբ տեղէ վիրաւորուած, ինքզինք ծովը նետած էր իր առագաստանաւն հասնելու համար, բայց իր արեան կորուստէն տկարացած, չկրնալով լողալ, նորէն ծովեզերք ելած և դաշոյն ի ձեռին յարձակած է ոստիկանաց վրայ։ Սակայն այդ պահուն հարուած մը զինապատ ստանալով սատկեր է զինքն։ Իր խումբն ալ ամբողջապէս ջնջուեր է։ Բաֆրոյքի ի սկզբան թաղուեր է ուրիշ ծովահէնի մը, հռչակաւոր Այէքոյի քով. սակայն կառավարիչն յետոյ գերեզմանէն հանել տալով դիակը, լուսանկարը քաշել և մարմինը զմռսել տուեր է։

ԹԱՆԶՔ.— Քանի մը օրէ ի վեր փորձառութեան թեթեւ համաճարակ մը կ'տիրէ Մեծ-կղզին, և բժշկական քննութեամբ հաստատուած է թէ հոն ծախուած գէշ տեսակ ուտեստներէ յառաջ եկած է, մանաւանդ ձուկէն որ օտարագրիք մանաւանդ չատ կ'սպառի։ Դիւրըմբռնելի շահագիտութեամբ մը, կղզեցիկ ձկնավաճառք մինչեւ 48 ժամ սառոյցի մէջ կ'պահեն կարմրախայտը զոր ապա տարապայման գներով, օխան մինչեւ 20—25 ղրշ.ի կ'ծախեն ընտանեաց հայրերու։ Ընտանիքն յաջորդ օրը կ'հիւանդանայ այս ձուկը կերած ըլլալուն համար։ Ուստի թողապետութիւնը չատ օգտակար անօրինութիւն մը պիտի ընէ, եթէ բժշկական խիստ քննութիւն մը հաստատէ ծախուած ուտեստներու վիճակին վրայ։

ՊԱԼԸՔԵՍԷՐԻ մէջ հետեւեալ ոճիրը գործուեցաւ անցեալ օր.—Դարաօղլան թաղին մէջ կոչկակար Հաճի Արմենակ գինով վիճակի մէջ փողոցէ մը անցնելուն մօտեցաւ Նուազածու Ստեփանի որ իր ընկերոջ՝ Միհրանի հետ տանը դրան առջեւ նստած էր։ Արմենակ բէճվիլէրը քաշելով կուրծքին ծանրապէս վիրաւորեց Ստեփանն, որ սկսաւ «այրեցայ» գոչել։ Արմենակ «ահա եւ ալ կ'այրիմ» ըսելով բէճվիլէրն իր բերնին մէջ պարպեց և վերջ տուաւ իր կենաց։

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ մէջ Բեդրօ անուն հացագործ մը անցեալ օր գինով վիճակի մէջ վար ինկաւ երկաթուղւոյ կայարանին մօտ գտնուած բարձր ժայռէ մը եւ քիչ յետոյ մեռաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ մէջ անցեալ Եշ. գիշեր 65 ամեայ Ալի Տայը անուն խահուէճի մը սպաննուեր է՝ եօթն տեղէն վիրաւորուած։ Ոստիկանութիւնն իմանալով անմիջապէս խուզարկութիւն կատարեր և ձերբակալեր է ոճրագործներն, որք են Ապտուլլահ օղլու Նուրի ու Մէհմէտ և Օսմանօղլու Սիւլէյման։ Ասոնցմէ Նուրի խոստովաներ է թէ Ալի իր պարտքը բռնաբարել ուզած ըլլալուն համար սպաննած է։ Ասոնք ալ դատական պաշտօնատան յանձնուեր են։

ԿԷՄԼԷՅԻԿԻ Քիլիսէ թաղին մէջ Եշ. գիշեր Արապօղլու Տէմիտօգլի և տղան Վասիլաքի ամուսնական խնդրոյ մը համար կռուի բռնուելով, զիրար ծանրապէս վիրաւորեր են։ Տէմիտօգլի հետեւեալ օրը մեռեր է առած վէրքէն։

ԱՐԿԱԾՔ.— Երէկ իրիկուն ժամ 12ին Սիրքէճիի առջեւ Պուլկար ընկերութեան շոգենաւին մօտ մակոյկ մը շրջեցաւ, որուն մէջ կային պուլկար շոգենաւին խոհարարը Ժողէֆ, անգլ. շոգենաւի մը մէջ աշխատող Սիրրօ ու Ալքիոն, որք ծովը թափեցան, բայց հոն գտնուող ոստիկան մը ազատեց զիրենք։

—Ղալաթիոյ Քարաքէօյ առջեւ երէկ քարոփի շոգենաւակներէ մին մակոյկ մը զարնելով խորտակեց, բայց մակոյկավարն Հիւսէյին ազատուեցաւ։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ Ընկերութեան Մոպիլ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնսըն ընդհանուր վաճառքով Հըլէ հոս հասած է։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ՔՐՈՆՇՏԱՏ, 26 օգս.— Զարը ճաշեց Բռնէյօ զրահաւորին մէջ Մ. Ֆ. Ֆօրի հետ։ Սիրալիր բաժակաճառեր, որով թէ՛ մին և թէ՛ միւսը Բարեկամ և դաշնակից ազգեր մակդիրը տուին ռուս և ֆրանսացի ազգերուն։

ՀՌՈՄ.— Նախարարաց Խորհուրդն որոշեց անուանումը Մ. Պոնֆատինի իբրև կառավարիչ Էրիթրէի (Հապէշստան)։

ՎԻԷՆՆԱ.— Կոմս Կոլուխովսքի Իշլ գնաց, Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր տեղեկութիւններ տալու, Արեւելեան խնդրոյ և Պոհեմիոյ քաղաքական վիճակին վրայ։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԴ. Ա. ՔԱՌԱՔՈԶ

Մասնագէտ երկու սեռի ծննդաբերական, գաղղ. և մորթային ախտերու.

Այս տեսակ ախտերէ վարակուող և կարգ մը չապաքինողներու սուտ խոստմանց հաւանելով հիւանդութիւններնուն դարման չգտնողներու ծառայութիւն մը մատուցանելու նպատակաւ, Տօքդ. Քառաքօչ, իր դարմանատունն ալ աւելի կատարելագործելով փոխադրած է Բերա, Աղա-Համամ փողոց թիւ 14 իր տունն, ուր ամէն ժամ իրեն դիմող հիւանդները պիտի դարմանէ Եւրոպիոյ հռչակաւոր Բրոֆէսօրներէն Ֆուռնիէի և Կիյօնի վերջին ու ազդու մեթոտներով։ 30—28

ՏՕՔԹՕՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), [illegible] «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը [illegible])։

Դասագիրքի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած Խրիսովէլի փողոց ամէն օր։

Ց. Գ. — Հաւատարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի նաւերին կարգի [illegible], ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ԱՌՂԱՆԱՄՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Դրսան գոց է այսօր Ցունաց Ս. Աստուածածնայ տօնին պատճառաւ։ Ահաւասիկ երէկ իրիկուան գիները։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.	24 17
Ամէնէն բարձր գին	» 24 18
Ամէնէն վար գին	» 24 $15\frac{1}{2}$
Րումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.	116 —
Ամէնէն բարձր գին	116 25
Ամէնէն վար գին	115 50

ԲԵՐԱՅԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

ԱԶԳ.—Թաղ. Խորհուրդս կ'ծանուցանէ Պատ. Թաղեցի ազգայիններուն և ծնողաց թէ Լուսաւորչեան և Նարեկեան Մանկապարտէզներն և Մասրոպեան ու Արշակունեաց Նախակրթարաններն, յետ ամառնային արձակուրդի, պիտի վերաբացուին ամսոյս 20 Դշ. օր և նոյն օր աշակերտներու և աշակերտուհիներու ընդունելութիւնը կատարուելով՝ դասախօսութիւնները պիտի սկսին։ Իսկ Էսաեան վարժարանի վերամուտն՝ աշակերտներուն և աշակերտուհիներուն ընդունելութեամբ, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1 Բշ. օր և նոյն օր դասախօսութեանց պիտի սկսուի ըստ ժամանակացոյցի։ Ուստի կ'հրաւիրուին Արգոյ ծնողներն որ փութան, վերամուտի թուականէն առաջ, ներկայանալ Պատ. Տնօրէնութեան՝ Էսաեան վարժարանի մէջ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 1—4 և իրենց որդւոց աշակերտութիւնն արձանագրել տալով, ընդունիլ մուտքի տոմսը։

Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի

Բերա, 8/20 Օգս. 97 3—3

ՏՔԴ. ՃԷՆԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ փորոտի, ծննդաբերական և մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Մինք փողոց թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 9—30

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

է Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեանի

Երկու գեղեցիկ հատորներ, Ա. ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Բ. ԲՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, մին 364, միւսն 344 մեծադիր էջերէ կազմուած, առաջին կարգի յաջողութեամբ յօրինուած հարիւրաւոր պատկերներով, մաքուր թղթի վրայ ընտիր տպագրութեամբ որ յատուկ է Վիեննայի Մխիթարեանց։ Մէկն մի հատոր կազմուած՝ 4.25 ֆր.։—Մեծ խնամ տարուած է հայերէն բառերուն բաղդատութեան լատիներէն գիտական բառերուն հետ։ Կրնան ծառայել ո՛չ միայն իբրեւ դասագիրք այլ և իրենց պարզ բացատրութեամբք իբրեւ շահեկան գիրք ընթերցանութեան։ 3—3

ՏՕՔԴ. Մ. ՄԱՑԻՈՆԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ գաւառներու մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած, այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ Սագըզ Աղաճ Բուչէն փողոցի դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ'կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցւոց ճաշօրդաց, կ'գտնուի ամէն Դշ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու Սգասիօն ճամբէն Զարիֆեան դեղարանն։ Աղքատաց ձրի դարման Դշ. կէս օրէ վերջ իր տունն։ Իսկ Գշ. նոյն դեղարանը։ 20-40

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի Շահանէ ֆիչին պիր սէնէ միւտտէթլէ ալընաճագ լահմ վէ միւթէֆէրրիւաթընըն միւնագասասընա պաշլանըլաճաղընտան թալիպ օլանլարըն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիւլէյհաճա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

11 աղուսթոս 313 3—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած գումարին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամամթերքները խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 ա. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի Նախկին տեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պարոնի ծխավաճառին վերի յարկը։ Կէսօրէն վերջը Բերա Կալաթիա-Սէրայի վարժարանին դիմաց թիւ 200 աբարթըմանն Ա. յարկ թիւ 3։ Վկայեալ եւ ծանօթ տասնամեայ յանձն կ'առնու ատամի վիրաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին թմրեցուցիչ դեղերով ։ Նոր դրութեամբ կը պատրաստէ ակռաներ եւ դէմքի յարմար առանց կեռի, ոսկեղէն գաւթաներու և արմատներու վրայ առանց քիմքի, պատուաստաւոր արհեստական ամէն ձեւ ակռայ։ Դիմողք գոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Գչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 30—53

ՖՐԵՑ, ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերփուլ և Արեւելքի մէջ բանող չոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Լիւզոնիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ասմէնիան	10500	Լէսբիան	3500
Բէօդրիան	10500	Բըրմիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արմալեան	3500
Գոլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծորճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պալդոնիան	8000	Ալգէրիըն	2500
Ֆրիճիանիան	8000	Լէսպիան	2000
Թալիոնիան	3700	Մինճօ	900
Վալոնիան	3700	Օթրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆալիան	3500		

Ֆալմիըն, նաւ. Թըրքէլ յառաջիկայ Եր. առտու 9/21ին Լիվերփուլ կ'երթայ Իզմիրի ճամբով։

Լէսպիըն, նաւ. Սդամպոլ առտու 15/27 ին Օտեսայէ գալով չուտով պիտի երթայ Լիվերփուլ։

Ապրանք տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՅՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1 Ղալաթիա

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ.

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԹ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, վստահաբար բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անզգամալուծութիւն, քնատութիւն, ջղանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարումներ։ Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, որեւէ չրջանի խանգարումներ, հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցնէ ոյժերու կորուստն որ յառաջ եկած է ու եւ է պատճառէ։ Ջղային ակարութեանց եւ հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ հնարին է։ Մելամաղձութեան սրտամինչք կ'անհետանան հրաշալի արագութեամբ մը։ ՏՔԹ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, որկան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Անոր ժամանակ է, կը գայ և կը նորոգէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ որ վարժութիւնն հիւանդը ջերմանց կը վերցնէր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղիք կանոնաւորապէս կը գործեն։ Դէմքը կը սկսի լենալ, չրթունքը կը գունաւորին, աչքը չողուն, մորթը պայծառ գոյն մը կ'առնու, մազերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տքդ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն չիչերուն մէջ որք բրիտանեան կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** վրան փորագրուած։ Այս դեղին յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծեր։ Մեծ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒՍԱՆԱ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պահակատանին քով, Կալաթա–Շիշլիի Թրամվէյներու կայանը, թիւ 95 եւ 97։

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՏԱՐԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօհաֆճի խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ թիւ 4 Մէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արտասովորդի և Յորոպէ-ոււԸնկերանց վերջացուցեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ՊՈՕՏԷ.— Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մասնաւորապէս օծխոի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Ներօներու համար։— ՏԱՆՏԷԼԱ.— Վալանսիէն, Գառօյթիլ, Թէօրիւր, Շանթիյեր, Գըլթօն, Իռլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Բթանէ և Բուրդէ։— ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ.— Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կաանիթիլու, Սէնթիւր, Մառպպու, Փեստոր եայլն։ ԳՕՐՏԷԼԱ.—Կրօն, Մուսաէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւչեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով։— ԳՐԷԲ ԵՒ ԿԱԶ.— Գուէբ տը Շին, Գուէբ Անկլէ, Գուէբլիս, Կազ, Կաղնատին, պարէժ բուրդ և մետաքս, Թաուլաթան, Մուսլին եայլն։—ՑԱՔԷՕՑԼ.— Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիշիւ, Շարբ, Անտալուզ, Գիմարկի վէլօ, Թիւլ վարադոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծրարով և պատրաստ չինուած ծիպինցուներ։— ՁԵՌՆՈՑ.— Կաշիէ, Մետաքսէ և Բթանէ։— ԲՕՌՍԷ.—Գաղղիական ընտիր եժանաւոր, պարզ, Քըլթօվ և մետաքսէ։— ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ.—Կընունքի համար տղու հագուստ և գլխարկ։— ԲՐԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ.— Շալ Ֆիչիւ եայլն։— Շալեր.— Շալ Գաւառներու համար, ծաղիկով նաև Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ։

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած։ Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն։ ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն։ Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառմունք։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնըս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէ մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գափու, Անանիատիս խան, 12, 13, 14

ԿՈՋՄՈՋ Յ. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆ
(ՊՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիյէ փողոց, Եալըլը Օթէլի կից, Բէօփրիւլիւ Խանին (նախորդ Տոլյունը Ումումիյէի) դիմացը թիւ 12.

Կօչիկներու սոյն գործարանը կ'մրցի ճաչակի մասին. Նախնական նիւթերը Ֆրանսական ընտիր գործարաններէ բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ճաչակով, ամառնային և ձմեռնային տեսակ տեսակ կօչիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ։ Մասնագիտութեամբ կ'դարմանէ (Նասըր) կոչկառ ունեցող ոտքեր. մասնաւոր կօչիկ պատրաստելով կ'հաւասարեցնէ կաղ ոտքեր և մանկտիներու օրօրոցի մէջ ծռած ոտքերուն մէկ զոյգ կօչիկ պատրաստելով ապագայ անպատեհութենէ բոլորովին զերծ կ'պահէ։ Կ'վաճառէ արժան և ոչ ածան գներով։ 20—12

THE
LANCASHIRE
INSURANCE
COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ Է 1852 ԻՆ
ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ՅԱՆԳԼԻԱ
Lancashire Insurance Buildings
Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաչէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ եւն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր աստիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով։

Նոր հանուած պայմանագրութեան տետրակ։

Տեղեկութեան պահանջողներ անձամբ Ատենին կ'ընդունին և ղրկուին ձրիաբար։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) Պոնտ Սելլէր և Ընկ. Բիւյիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։

ԼՈՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862 ԻՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. Ո.
ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՕԼԱՆԴԸՐ ՃԻՆՃԷԼ
Հէլլէկճեան, Թ. 2—3, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճչդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

Քննիչ ԹԷՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 38, Պօղը Ալի ճադէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (61)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՒՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ՅԵՐԿՐՈՐԴ

Տոքդորին երեսը նայեցաւ, և իր երազը բոլորովին փարատելով, ուշարկեցաւ.

—Մինա՞կդ կը խօսիս, կրկնեց Թիմարաբոյժը, ծաղրածու դէմքով մը քննելով զայն։ Անիկա իմ մասնագիտութեանս կը վերաբերի։ Միթէ երեւակայական քակնե՞ր կը տեսնէիր և սպառնալիօ՞ք կը խօսէիր անոնց հետ։ Ուրեմն հալածական զառանցանքի մը ազդեցութեան տակ ըլլալու ես։ Ձե՞ս գիտեր որ քիչ անգամ բուժելի է այդ։ Ընդհակառակս, ոսկրածուծի խանգարումներն արագօրէն յառաջ կուգան եւ ննթական կը խեղդենայ . . . Նոյնպէս է զառանցանքը . . . Գիտե՞ս որ յաւակնութիւններն որքան աւելի բարձրանան, հիւանդութեան ընթացքն ալ այնքան աւելի արագ կը դառնայ . . . ինքզինքը Նաբոլէոն կամ Ցիսուս-Քրիստոս կարծող հիւանդը նուազ բուժելի է քան ինքզինքը պարզ Պերնատոդ մը կամ Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ մը կարծողը։

—Քաջալերուեցէ՛ք, ընդհատեց Ռօպէր ջանալով ժպտիլ, ողջմտութիւնս վրաս է, կամ գէթ այնպէս կը կարծեմ, կրկնեցակաւ ինչ դառնութեամբ։ Գալովպէս Սաքսոնիոյ մէջ վեց ամսուան բնակութեանս վրայ կը մտածէի, և ուժգնակին ունեցած գաղափարին դէմ կը բողոքէի . . .

—Բայց չեմ կարծեր որ լբրեւ բանի հարկ մը դնէ վրադ. եթէ գոհ չես, ըսաւ Թալվան յանկարծ։ Ինձ այնպէս թուեցաւ թէ քեզ չնորհ մ'ընել կ'ուզէ . . .

—Ի՛նչ տարօրինակ չնորհք է հեռացնել զիս Իրմէ . . .

—Վրադ վստահութիւն ունենալուն համար է որ քե՛զ կը յանձնէ դժուարին դարմանում մը։

—Ձի՞ կրնար իր Գերմանացին խրկել տալ Գերմանի մը ձեռամբ։

—Բարէ՛, արհեստըս մ'է։

—Է՛հ, եթէ կ'ուզէ աւելի մեծ մեկն ըլլայ։

—Վա՛յ սատանայ։

Թալվան չրթունքը սեղմեց եւ ձեռքերը չփեց, որով կը հասկցուէր թէ ներքին բուռն յուզում մը ունէր։ Թիկնաթոռէն ելաւ և ձայնը ցածցնելով, երբ թէ կ'ուզէր մտերմական խոստովանութիւններ ընելու դրդել զՌօպէր, ըսաւ.

—Ուրեմն վճռական պատճառնե՞ր ունիս Բարիզ մնալու համար։

Ռօպէր յիմարաբոյժին նայեցաւ պիշ պիշ։ Սա երկիւղ չէր պատճառեր իրեն։ Իրեն համար բարեկամ, Ատրիէնի համար գործավարտ էր։ Այս հանդիպման մէջ բախտին մէկ հարուածը չէ՞ր որ զինքն անոր ձեռքը կը մատնէր ճիշդ այն պահուն երբ այնքան կարեւոր էր որ իր սէրն յայտնէր։ Թալվանի առջեւ իր սիրտը բանալ՝ Ռամոյի առջեւ բանալ էր։ Ինչ որ մէկուն պիտի յայտնէր, քառորդ ժամ վերջը միւսը պիտի իմանար։ Եւ ի՛նչ չահ, եթէ կնքահօր հաւանութեան արժանանար։ Անոր վրայ չատ հզօր դաչնակից մը պիտի ունենար իր դատը պաշտպանելու համար։ Բարեգործ ջերմութիւն մը վերադարձաւ իր սրտին մէջ։ Գլուխը թեթեւցաւ, և ինքզինք կարող զգաց վիճելու, աղաչելու, համոզելու։

Մինչդեռ Ռօպէր մտքին մէջ այս յատակագիծը կը յօրինէր և հիանալի կը գտնէր զայն, Թալվան կ'ըսէր մտովի. «Այս անասունն ի՞նչ բանի վրայ կրնայ խոկալ։ Իր սիրեցեալէն հեռի, վեց ամսուան տարագրութեան մը կոչը հարուածը կուտամ իրեն, կը բողոքի, կը բողոքէ, չուզեր երթալ, և յետոյ, երբ հարկ է խոստովանիլ, ահա՛ կը նահանջէ և ծածանի մը պէս կը պապանձի կը մնայ։ Ալիւծը սակայն գեղեցիկ է վիզս փարելու և գոչելու. կը սիրեմ ձեր սանն, և չեմ կրնար հանդուրժել անկէ հեռի ապրելու գաղափարին։ Կա՛մ ինձ տուէք զայն և կա՛մ հիւանդանոց կ'երթամ և մարմնահերձական աղուոր խայթուածի մը միջոցաւ, փառաւոր անձնասպանութիւն մը կը հայթայթեմ ինձ, գիտութեան մարտիրոս մը ձեւանալով։ Բայց տե՛ս թէ կը խօսի։ Եւ կ'ըսէ թէ ողջմտութիւնը վրան է. Ի՞նչ պիտի ըլլար, եթէ վրան չըլլար։ Սակայն այնքան երկիւղ ալ չէմ պատճառեր իրեն։ Օ՛ն, պէտք է որ օգնեմ իրեն և Ատրիէնի պէս ընեմ, որ մտաց դայեակ յօրջորջուած էր . . . Տեսնե՛նք թէ դէմ պիտի դնէ՞ սաղմաքծանին։

—Ուրեմն բացարձակապէս որոշած ես Բարիզէն չմեկնիլ, այնպէս չէ՞, կրկնեց Թալվան, գրաւիչ կերպով մը Ռօպէրի նայելով։

—Բացարձակապէս որոշած եմ, պատասխանեց երիտասարդը։

—Անտարակոյս վաղանցուկ սիրոյ մը պատճառաւ։

Այս բառերուն հանդէպ, Ռօպէր երկու քայլ նահանջեց և զայրացմամբ բողոքելով, ըսաւ.

—Կը յուսամ թէ չէք հաւատար ատոր, այնպէս չէ՞։

—Այն ատեն Ռամոյի ու ինձ նման երկու ծերուններու հետ ամէն օր քանի մը ժամ անցունելու հաճոյքին համար է որ կը մերժես պաշտօն մը, որ քեզ տարեկից ամէն մարդու նախանձը պիտի չարժէր։ Իրաւ որ չատ չողոքիչ է մեզ համար։

Այս անգամ Ռօպէր հեզութեան խեթանն զգաց, գլուխը չարժեց, կարծես լծափ առնելու համար, բայց ընելիք խոստովանութիւնն այնքան ծանր էր որ դարձեալ վարանեցաւ։ Թալվան կռահեց թէ երիտասարդը չատ յառաջ երթալու պարտականութեան առջեւ կը նահանջէր։ Ըմբռնեց այն դժնդակ երկիւղն որ անոր սիրտը կը խայթէր, և անխոստոր ճամբով մը անոր օգնութեան դիմելով, ըսաւ.

—Օ՛ն, տղա՛ս, սրտիդ վրայ ինչ որ ունիս՝ արիաբար ըսէ ինձ . . . Քաջ գիտես որ եթէ երազածդ բանաւոր է, աջակցութեանս վրայ վստահելու իրաւունք ունիս, իսկ եթէ անտեղի է, կրնաս վստահիլ լռութեանս վրայ . . .

Այս բարեացակամ խօսքերուն հանդէպ, երկու կաթիլ արցունք ցայտեցին Ռօպէրի աչքերէն, և Տոքդորին ձեռքերը սեղմելով սիրաշեղ՝ ըսաւ.

—Լաւ ուրեմն, ամէն բան իմացէք. կը սիրեմ Ատրիէնը, և ասոր համար է որ չեմ ուզեր մեկնիլ։ Բացակայութեանս միջոցին ո՞վ գիտէ ինչ կ'ըլլայ։ Միթէ ապահո՞վ եմ թէ հայրն անոր համար չէ կազմած ծրագիրներ որք կրնան փճացնել բոլոր յոյսերս։

Թալվան ձեռքերը չփեց, այս անգամ վերնամոլթը գերծելու սատակութեամբ. յետոյ, իր սանին սիրահարին նայելով, յանկարծական խնդութեամբ մը ըսաւ.

—Հա՛, հա՛, Պարո՛նս, գիտունները միջակ բաներ չեն՛ . .

—Տոքդոր . . . թոթովեց երիտասարդը։

—Կ'ըմբռնեմ թէ ինչո՛ւ կը փափաքիս հոս մնալու։

Թարգմանեց Բ. Մ. ՓՈՉԱՃԵԱՆ (Շար.)